

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1906.

Andra Kammaren.

N:o 21.

Onsdagen den 28 februari.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Punkterna 32—34.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 35, angående anslag för fortsättandet af de geologiska undersökningarna m. m.

*Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, för fortsättande under år 1907 af de geologiska undersökningarna och utgifvande af därpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja å extra stat för samma år ett anslag af 96,000 kronor eller samma belopp, som i nu gällande riksstat funnes för ändamålet upptaget.

I sammanhang med denna framställning hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom Första Kammaren, n:o 18, af herrar *K. Tillberg* och *J. F. Nyström*, den andra inom Andra Kammaren, n:o 45, af herr *K. Starbäck*, i hvilka motioner föreslagits, att Riksdagen måtte besluta: att tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning skulle äga åtnjuta aflöning af 4,000 kronor med rätt till fyra ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, att åtnjutas efter respektive 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring, därest vederbörande för hvarje gång under mer än fyra femtedelar af tjänstgöringstiden med nit och skicklighet bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag; att de nuvarande tjänstemännen för uppflyttning i högre lönegrad finge räkna sig till godo den tid, de redan tjänstgjort vid Sveriges geologiska undersökning: samt att Riksdagen ville härför på extra stat för år 1907 bevilja 13,000 kronor.

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

Utskottet hemställde, att Riksdagen, med afslag å herrar Tillbergs och Nyströms samt herr Starbäcks ifrågakvarande motioner, måtte, för fortsättande under år 1907 af de geologiska undersökningarna och utgifvande af därpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja å extra stat för samma år ett anslag af 96,000 kronor.

Reservation hade emellertid beträffande denna punkt afgifvits af herrar *Starbäck* och *Hammarlund*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa, att Riksdagen måtte besluta, att tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning skulle äga åtnjuta aflöning af 4,000 kronor med rätt till fyra ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, att åtnjutas efter respektive 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring, därest vederbörande för hvarje gång under mer än fyra femtedelar af tjänstgöringstiden med nit och skicklighet bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag; och att tjänstemännen för uppflyttning i högre lönegrad finge räkna sig till godo den tid, de i sin nuvarande befattning redan tjänstgjort vid Sveriges geologiska undersökning;

samt vid bifall härtill för fortsättande under år 1907 af de geologiska undersökningarna och utgifvande af därpå grundade kartor bevilja å extra stat för samma år ett anslag af 109,000 kronor.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Herr Starbäck, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke göra något experiment att genom ett längre anförande i denna glest besatta kammare söka eröfra majoritet för min och herr Hammarlunds reservation. Dock vågar jag hysa den förhoppningen, att de skäl, som jag skall i korthet framlägga för min reservation, skola kunna verka därhän, att vid den votering, hvarmed jag fruktar att jag måste besvära kammaren, minoritetssiffran skall bli åtminstone ungefär lika stor som antalet i kammaren nu närvarande medlemmar.

Till att börja med vore det mycket frestande att gifva en eller annan antydan om arten af det arbete, som legat på Sveriges geologiska undersöknings lott, alltsedan densamma inrättades, men detta skulle föra mig alltför långt. Jag vill dock erinra om några af de allra viktigaste arbeten, som densamma utfört, eller i hvilkas utförande tjänstemän från Sveriges geologiska undersökning deltagit. Först och främst gäller ju detta om 1875 års malmfältsundersökning. Och hvilken betydelse denna haft särskildt för Norrland, men äfven för hela vårt land, torde vara herrarne väl bekant. Jag vill vidare erinra om, att i apatitkommissionen, som

arbetade ett tiotal år senare, deltog och tjänstemän från Sveriges geologiska undersökning, och denna kommission har säkerligen utrett mycket viktiga saker. Något längre skall jag ej heller uppehålla mig vid hvad geologernas arbete betyder, då det gäller icke blott värderingen, utan äfven framför allt användningen af den modernaste kraften, vattenfallen. Det har redan konstaterats i ett par fall och kommer säkerligen att i framtiden ofta konstateras, att en anläggning för vattenkrafts tillgodogörande ofta blir nästan helt och hållet förspild, om icke en sakkunnig geolog varit med om utredningen, huru vattnet skall ledas, på hvilken punkt af vattenfallet man skall anbringa arbetet för att taga ut den största verkan af detsamma. Beträffande denna sak vill jag endast hänvisa till ett yttrande i vattenfallskommitténs utlåtande, där på ett mycket lättfattligt sätt framhålles, att så är förhållandet, som jag här sökt antyda, särskildt med afseende på Stora Sjöfallets eventuella användning liksom äfven med afseende på ett par andra vattenfall. Jag skall endast tillåta mig citera några få ord ur detta utlåtande. På sid. 45 heter det: »Före ett vattenfalls aptering till större kraftuttag bör synnerlig uppmärksamhet ägnas åt flodbäddens och strändernas geologiska beskaffenhet, hvaraf hela anläggningens styrka och varaktighet är i väsentlig mån beroende. En dylik undersökning, som ofta är förenad med ganska stor svårighet och alltid kräver *särskild geologisk erfarenhet*, måste omfatta såväl berggrunden som jordarterna. Att uraktlåtenhet i detta hänseende kan blifva i hög grad ödesdiger, torde framgå af följande exempel på några vattenfall, som representera i detta hänseende olika typer.» Däruti nämnas då utom det nyss förut omtalade Storsjöfallet ett par andra vattenfall.

Känt torde också vara, att vid de geologiska undersökningarna har naturligtvis utom det egentliga geologiska arbetet, jordbeskrifning och kartläggning, äfven en — om jag får använda uttrycket — *biprodukt* blifvit arbetets frukt. Särskildt gäller detta vid mossundersökningar ju upptäckten af kalksalt och kaliumsaltförande lager, hvilken upptäckt nästan omedelbart haft betydelse för angränsande traktens jordbruk.

Ett arbete, som står mycket långt från dessa arbeten, som jag nämnt och som mest rört undersökning ute på fältet, skall jag be att få med ett exempel vidröra. Jag gör det, herr talman, därför att jag hört den misstanken framkastas angående geologernas arbete, att detta skulle utföras endast under sommaren och ute på fältet. Man har alldeles förbisett eller åtminstone underskattat det viktiga arbete, som sker på laboratoriet. Det gäller naturligtvis där att ordna och bestämma de samlingar, som hemförts från fältet, för att riktigt kunna färglägga kartbladet och öfver detsamma lämna en riktig beskrifning. Men äfven här får man en biprodukt af arbetet, hvilken kan hafva ett vidsträckt intresse. Jag vill lämna ett exempel. Det mikroskopiska arbetet på det geologisk-

Ang.
de geologiska
undersökningarna
m. m.
(Forts.)

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

mineraliska området utföres ju genom undersökning af tunnslipade snitt af bergarterna i fråga. Och man har därvid funnit — endast för att nämna ett exempel skall jag understryka detta —, att man genom en sådan mikroskopisk undersökning kan afgöra, om en marmorart äger den hållfasthet, att den är lämplig som byggnadsmaterial eller icke. Detta låter ju egentligen ganska naturligt. Men man skulle ju också kunna påstå, att det låter lika naturligt, om man sade, att det icke behöfs någon mikroskopisk undersökning för att afgöra detta. Marmorarten bör, tycker man, genom sin hårdhetsgrad eller genom sin finkornighet — genom sin makroskopiska habitus — kunna hänföras till den eller den typen såsom värdefullt byggnadsmaterial. Men så är icke fallet. Vid en mikroskopisk undersökning finner man nämligen, att om också båda typerna vid första påseendet äro alldeles lika, så kan det dock i verkligheten förefinnas en väsentlig skillnad. Vid en mikroskopisk undersökning kan man urskilja, hurusom i det ena fallet kornen gränsa intill hvarandra med fullkomligt släta ytor, under det att i det andra fallet kornen tränga in i hvarandra med ojämna ytor.

Det kan ju icke vara min mening, och herrarne behöfva icke vara rädda, att jag länge skall upptaga tiden med att påpeka det geologiska arbetets betydelse. Men jag har velat förutskicka dessa anmärkningar icke minst i förhoppning, att under tiden några flere ledamöter skulle anlända.

En annan betydelse, som Sveriges geologiska undersökning haft i vårt land och som sträcker sig vida omkring, är dess undervisande betydelse. Det är *dels* genom det utomordentligt storartade museum, som den upprättat, och från hvilket typsamlingar skickats till ett 50-tal utländska universitet och till en oändlig mängd — höll jag på att säga — högre och lägre läroverk inom landet, *dels* genom den uppfostran af s. k. handtlångare, som ägt rum, och hvarigenom man fostrat en stam af intresserad folk, hvilken vid vissa tillfällen kan ha nog så stor betydelse, då det gäller att bestämma värdet af någon viss jordart eller en viss bergart. Såsom jag redan nämnt, har också detta geologernas arbete icke kunnat inskränkas endast till sommarmånaderna, utan det är nog så drygt hela året om, och detta inverkar naturligtvis på möjligheten till extra förtjänst. Den semester, som de äga åtnjuta, beror i hvarje fall på chefens pröfning och har uppgått till 6 veckor årligen, men den har naturligtvis icke kunnat förläggas till den tid, då de varit upptagna af fältarbeten, och således icke till en tid, då deras semester kunnat inbringa dem någon större extra förtjänst. Jag har gjort en beräkning, som visar, att i medeltal under de sista åren ha för hvarje geolog extra inkomsterna utgjort något under 100 kronor. Således bör man icke enligt min mening vare sig på några skäl, som hänföra sig till arten af deras arbete eller på några skäl, som hänföra sig till rikligheten af deras extra för-

tjänster, kunna grunda ett afslag å motionen. Och såsom bekant, har icke heller — ännu åtminstone — något försök af egentlig betydelse gjorts att af dessa grunder uppskjuta deras löneroglering, utan det är, säger man, en s. k. *principfråga*. Och nu skall jag be herrarne vara så snälla och öfverväga, huruvida det verkligen kan vara riktigt att — om man erkänner, att alla sakskal tala för upphjälpande af en kårs ekonomiska ställning, och att intet verkligt sakskal talar emot — afslå framställningen om förbättring af lönen endast på den grunden, att en enskild motionär vågat komma fram med förslaget, och att det icke kommit från Kungl. Maj:t. Där hafva vi således igen en principfråga, men den synes mig vara af helt annan beskaffenhet än den principfråga, som vi här resonerade om i förmiddags. Det gäller nämligen här för 1906 års Riksdag att afgöra, huruvida den vill eller icke vill fortfarande ställa sig på samma ståndpunkt, som intagits af föregående Riksdagar, hvilka haft att säga sitt ord i frågor rörande denna tjänstemannakårs ställning i lönehänseende. År 1875 fastslog Riksdagen — statsutskottet lika litet som Andra Kammaren hade något att häremot invända — att tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning skulle beträffande sina löneförmåner vara likställda med lektorerna vid rikets allmänna läroverk. Denna likställighet hade, såsom framgår af till Riksdagen öfverlämnadt utdrag af den 9 januari 1875 hållet statsrådsprotokoll öfver civilärenden, af dåvarande departementschefen motiverats på följande sätt: »Då hos tjänstemännen vid geologiska undersökningen måste, såvida undersökningen skall kunna motsvara de anspråk, som på henne ställas, fordras en vetenskaplig ståndpunkt fullt jämförlig med den, som lektorerna vid rikets elementarläroverk i allmänhet innehafva; då anställning såsom tjänsteman vid geologiska undersökningen icke i allmänhet torde vinnas tidigare än befordran till lektor; och då tjänstgöringen vid geologiska undersökningen måste anses både trängnare och mera hälsoförestörande än lektorernas, finner jag mig, med afseende jämväl å hvad chefen anfört, böra föreslå, att första gradens aflöning bestämmes till 2,500 kronor, så att tjänstemännens vid geologiska undersökningen aflöningsvillkor blifva lika med lektorernas vid rikets elementarläroverk...». Och, såsom jag nyss sade, hvarken statsutskottet eller Andra Kammaren hade något att erinra mot denna motivering. Vidare har Riksdagen så sent som år 1900 strukit under samma ståndpunkt, då den åt tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning beviljade löneförbättring i syfte att dessa därigenom skulle komma upp i jämnhöjd med lektorerna vid de allmänna läroverken. Jag tillåter mig då framställa den frågan: är det för djärft af en enskild motionär att hoppas, att Riksdagen *nu* skall visa sig äga samma uppfattning, som den i detta ämne två gånger förut så kraftigt framhäft? Skall icke en fruktan, som med anledning af att framställningen framkommit från en enskild motionär skulle kunna tänkas förefinnas

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

i fråga om bristande utredning — en brist, som dock icke kunnat påvisas — skall icke denna fruktan, frågar jag, få vika för den verkligt ömmande beskaffenheten af denna sak? Då det dessutom icke gäller en löneroglering, utan endast en tillfällig löneförbättring å extra stat, så vill jag, herr talman, uttala en förhoppning om att denna kammare skall biträda mitt yrkande om bifall till den vid denna punkt gjorda reservationen.

Med herr Starbäck förenade sig herrar *Nylander* och *Emander*.

Herr Nylander: Reservanternas vid denna punkt gjorda yrkande grundar sig egentligen på en framställning i samma syfte, hvilken af tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning till Kungl. Maj:t gjorts så sent som den 9 november sistlidet år. Några dagar senare ingick chefen för Sveriges geologiska undersökning till Kungl. Maj:t med begäran om anslag för de geologiska arbetena under år 1907, men omnämnde därvid icke geologernas nyssnämnda framställning om löneförbättring. Enligt hvad utskottet inhämtat, ligger emellertid detta senare ärende ännu hvilande hos Kungl. Maj:t, och för min del är jag förvissad om att Kungl. Maj:t icke skall underlåta att däröfver infordra vederbörande ämbetsverks yttrande och utredning i öfrigt samt därefter till Riksdagen öfverlämna ett fullständigt förslag till löneroglering just för dessa tjänstemän, hvarom nu är fråga. Såsom emellertid frågau nu ligger, synes det mig ingalunda tillrådligt för Riksdagen att antaga den i ämnet framställda reservationen. Den åsyftar nämligen att åt dessa geologer — närmast för år 1907 — bereda samma lönebelopp som åt lektorerna vid de allmänna läroverken. Gifvet är emellertid, att, om geologerna skulle komma i åtnjutande af samma aflöning, som nu tillkommer lektorerna vid rikets allmänna läroverk, de förra också böra i och för dessa löneförmånernas åtnjutande vara underkastade samma villkor och bestämmelser, som gälla beträffande utgåendet af lektorernas löneförmåner. Sådana villkor och bestämmelser finnas emellertid icke angifna i den förevarande reservationen; där förekomma endast ett par sådana af jämförelsevis mindre betydelse. Förut i dag hafva vi till pröfning förehaft frågan om anslag till en centralanstalt för försöksväsendet på jordbruksområdet och därvid varit i tillfälle att se, hurusom de bestämmelser, hvilka skulle gälla för utgåendet af löneförmånerna åt de för denna anstalt erforderliga tjänstemännen, äro ganska vidtomfattande och noggrant angifna, såsom ock i andra dylika fall plägar ske. Särskildt brukar man ju vara angelägen om en sådan bestämmelse som t. ex., att de tjänstemän, för hvilka aflöningsstat fastställes, skola vara skyldiga att bidraga till sin egen pensionering, för hvilket ändamål tjänstemännen få vidkännas ett visst afdrag i det lönebelopp de eljest skolat uppbära. Men, såsom reservationen är affattad, skulle någon sådan skyldighet icke åläggas de nu

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

ifrågavarande tjänstemännen. Om reservanternas förslag antages, så skulle således tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning blifva icke blott jämställda, utan till och med bättre ställda i fråga om löneförmåner, än lektorerna vid de allmänna läroverken. Jag tror därför det vara nödvändigt att, innan Riksdagen vågar sig in på att antaga en ny lönestat för dessa ifrågavarande tjänstemän, en fullständig utredning genom Kungl. Maj:ts försorg företages.

På grund af hvad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan i den nu föredragna punkten.

Herr *Wiklund* instämde häruti.

Herr *Kjellén*: Herr talman, mina herrar! Denna kammare har vid många tillfällen visat sig äga ett varmt hjärta för de minste löntagarne i samhället, och själf har jag velat, till förbättrande af deras villkor, i min mån bidraga genom att hittills vid förekommande voteringar i frågor härom regelbundet biträda de yrkanden, som afsett beviljandet af de högsta lönebeloppen. Jag skulle nu vilja hemställa, om icke, i ett fall sådant som detta, kammaren skulle vilja utsträcka sitt hjärta till att omfatta äfven de medelstora löntagarne, om jag så må uttrycka mig. Det förefaller mig nämligen som om, ur viss synpunkt sedt, dessa tjänstemäns ställning, om hvilka nu är fråga, vore i alldeles särskild grad behjärtansvärd. De hafva fått sitta med samma lönestat under trettio års tid, allt under det att penningvärdet stadigt fallit och lefnadsskostnaderna ökats, hvarigenom deras löneförmåner i själfva verket sjunkit till knappt halfva värdet mot hvad de till en början varit. Dessa tjänstemän måste vidare, till följd af sin sociala ställning, i någon mån »föra hus» och hafva således en del representationsskyldigheter. Härtill kommer, att de måst kosta på sig en strängt vetenskaplig utbildning, som säkerligen i flertalet fall nödvändiggjort ett »förlagskapital» under studietiden, och detta måste de sedermera förränta och amortera. Det gifves således alla förutsättningar för att de under sin vidare lefnadsbana skola åtföljas af det oting, som kallas »akademiskulder».

Jag skall tillåta mig, mina herrar, att i största möjliga korthet karakterisera en typisk akademisk lefnadsbana ur ekonomisk synpunkt. Den unge vetenskapsmannen kommer från akademien med en skuld af, låt oss säga, 5,000 eller kanske 10,000 kronor, i alla händelser en ganska tung börda för honom, då han nu får slå sig ned på en extra ordinarie plats. Han kan nu icke på länge amortera, kanske knappt förränta sin skuldbörda. Omsider får han väl en ordinarie anställning och blir i tillfälle att göra amorteringar. Men så skall han gifta sig; han gifter sig naturligtvis med en fattig flicka — de lärde hafva icke bättre förstånd — och då måste

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

amorteringarna upphöra, ja, säkerligen får han lof att göra nya skulder för att kunna bosätta sig. Nu ökas lefnadskostnaderna, men jag vill hoppas han i regel, med strängt extra arbete, också får något ökade inkomster; och det går någorlunda ihop till en tid, han kan kanske till och med för andra gången börja amortera sina skulder. Men så växa barnen upp och komma i skolan, och han får vara tacksam om han icke för tredje gången måste sätta sig i skuld, och så kommer han kanske ej ifrån sina akademiskulder förrän i grafven.

De tjänstemän, om hvilka nu är fråga, måste uppfylla de kraf, som ställas på en strängt vetenskaplig uppfostran; de måste — jag tror att detta numera rent af är stadgadt — vara filosofie doktorer. Det är ju en liten summa, hvarom här är fråga, ifrån statens synpunkt; men för vederbörande tjänstemän är det under de förhållanden, jag nu sökt belysa, af ganska stor betydelse, om de få den ett år förr eller ett år senare.

Jag respekterar i hög grad de skäl, som statsutskottet anfört och som statsutskottets talman här närmare framställt, att en sådan fråga bör egentligen lösas med initiativ från Konungamakten. Men jag hemställer, om icke i ett fall som detta man skulle kunna tillämpa mera liberala regler. Det är ju bekant, att den regering, som nu sitter, mycket sent kommit till sin ställning och således icke haft den tid, som erfordras för att i vanlig ordning öfverblicka föreliggande frågor. Till äfventyrs kunna vi från statsrådsbanken få ett uttalande, huruvida regeringens tvekan att taga initiativ beror på någon afvoghet mot förslaget eller endast på denna bristande tid. Under alla förhållanden tror jag, att ett bifall till reservanternas förslag skulle vara en gärd af uppmuntran och erkännande åt dessa tjänstemän, hvilkas arbetes värde den förste talaren utvecklat, och hvilkas trogna pliktuppfyllelse jag själf är i tillfälle att gifva det högsta vitsord.

Jag ber alltså, herr talman, att få instämna i yrkandet om bifall till reservanternas förslag.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Då jag, såsom för en del af herrarne torde vara bekant, är ledamot af den s. k. lönerogleringskommittén och därigenom kommit att taga kännedom om lönerogleringsförhållandena i de centrala ämbetsverken, har jag ansett mig böra yttra några ord i denna fråga; och jag kan göra detta så mycket hellre, som efter all sannolikhet kommittén icke kommer att få något att göra med lönerogleringen för de ifråga-varande tjänstemännen.

Jag vill då till en början tillkännagifva, att jag icke i ringaste mån vill tvista med de båda talarne, som här förordat reservationen, om behofvet af löneroglering för dessa tjänstemän. Det är utom allt tvifvel sant, att sådant behof föreligger; men det är ett behof, som de hafva gemensamt med ett stort antal tjänste-

män särskildt inom våra centrala ämbetsverk. Ty till de centrala ämbetsverken hör också i viss mån Sveriges geologiska undersökning.

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

Den förste talaren sade, att här gällde det en princip, och han förmenade, att den principen var, huruvida man skulle bevilja en löneförhöjning på enskild motionärs yrkande, fastän framställning icke blifvit gjord af Kungl. Maj:t. Javäl, saken kan ju gälla en princip, men för mig ställer sig icke principen sådan som han angaf den, utan väsentligen annorlunda. Principfrågan kan visserligen, om man ytligt vill se saken, uttryckas så: Skall man bifalla en framställning om löneroglering för ett centralt ämbetsverk eller, som här, för de flesta tjänstemännen inom ett centralt ämbetsverk på förslag icke af Kungl. Maj:t utan af enskild motionär? Men detta endast ytligt. I sak gäller frågan: Skola vi bifalla en löneroglering för, låt vara icke alla, men en del af tjänstemännen inom ett centralt ämbetsverk utan att tillfredsställande *utredning* föreligger? Ja, mina herrar, det föreligger i själfva verket icke ur lönerogleringssynpunkt någon utredning i denna fråga. Den utredning, som framlagts, rör endast *behovet* af en löneroglering, men *på hvad sätt* denna löneroglering skall ske, därom säges ingenting. Kungl. Maj:t har, som vi se af motionen, om herrarne tagit del däraf, haft all anledning att taga frågan i noggrant öfvervägande. Vi finna, att redan den 29 maj 1902 öfverlämnades en underdånig framställning ifrån Sveriges geologiska undersökning om löneförbättring åt tjänstemännen, och vi se vidare, att den 9 november förra året öfverlämnades ytterligare en framställning i det hänseendet. Kungl. Maj:t har således haft all anledning att taga denna fråga i noggrant öfvervägande, och det är ju också att förmoda, att Kungl. Maj:t så gjort och ytterligare skall så göra. Mig synes, som om det vore riktigare, att man afvaktar att Kungl. Maj:t kommer fram med det förslag i ärendet, som Kungl. Maj:t icke lär underlåta att framlägga. Det är ju möjligt och i detta fall mycket tänkbart, att, därest man närmare undersöker saken, Sveriges geologiska undersökning kan befinnas böra ordnas på i viss mån annat sätt än för närvarande. Men det är otänkbart, att Kungl. Maj:t, som fick den sista framställningen i ämnet den 9 november 1905, skulle medhunnit taga frågan i så noggrant öfvervägande, som i sådant fall otvifvelaktigt varit af nöden. Därtill kommer den omständigheten, som redan framhållits af den ledamot, som förde talan för utskottet, att då det gäller en löneroglering, måste man noggrant bestämma icke allenast lönebeloppen utan också lönevillkoren. Lönebeloppen torde här vara lättare att komma till rätta med — man går i samma spår som Riksdagen gick, då den bestämde lönerna för lektorerna vid rikets allmänna läroverk — men det är då också nödigt att se till, att lönevillkoren bli öfvensstämmade med de för lektorerna fastställda. Om herrarne tagit kännedom om de lönevillkor, som bestämdes vid

Ang.
de geologiska
undersökning-
arna m. m.
(Forts.)

löneregleringen för lärarne vid de allmänna läroverken, skola emellertid herrarne finna, att det förslag, som reservanterna här framställt i afseende på lönevillkor, väsentligen skiljer sig från dem, som äro fastställda för lektorer och andra lärare vid dessa läroverk. Jag fäster mig därvid icke vid den omständigheten, att här ej föreslagits något pensionsbidrag; de ifrågavarande tjänstemännen, som stå på extra stat, lära väl nämligen icke ha rätt till pension. Men det finnes en hel del andra villkor, som måste gälla lika väl för dem, som äro på extra stat, som för dem, som äro på ordinarie stat, men hvilka här icke äro alls vidrörda. Och därest vi framdeles på Kungl. Maj:ts förslag skulle besluta en lönereglering för dessa tjänstemän, torde vi få olägenhet af om vi nu antagit en lönestat, däri sådana villkor icke äro inryckta.

Jag vill ock fästa uppmärksamheten därpå, att ämbetsverket Sveriges geologiska undersökning består icke blott af de tjänstemän, som nu äro i fråga. Där finnes dessutom äfven chef och vaktmästare. Om man nu höjer lönerna för en del af denna personal och lämnar de öfriga å sido, kan väl detta icke vara lämpligt, och detta så mycket mindre, som vi ha all anledning att förmoda, att Kungl. Maj:t med all den skyndsamhet, som härvidlag är af nöden, kommer att framlägga förslag om en verklig lönereglering för ifrågavarande ämbetsverk.

Jag vill i detta afseende erinra om hvad som vid förra årets riksdag tilldrog sig i fråga om naturhistoriska riksmuseum och meteorologiska centralanstalten. Enskilda motionärer hade då föreslagit en reglering af intendenternas vid naturhistoriska riksmuseet och föreståndarens för meteorologiska centralanstalten löneförmåner, men Riksdagen afslog då denna framställning i enlighet med statsutskottets anvisning, en anvisning, som utskottet då gaf i en nästan än mera påtaglig form än nu. Utskottet uttryckte sig nämligen då på följande sätt: »Motionärernas åsikt, att en förbättring i intendenternas aflöning är behöflig och bör snarast möjligt vidtagas, synes visserligen vara grundad på goda skäl; men utskottet har likväl icke tilltrött sig att i anledning af motionerna och innan frågan om dessa intendenter aflönings- och pensionsförhållanden blifvit af Kungl. Maj:t pröfvad och förelagd Riksdagen, förorda genomförandet af en förändring i nämnda afseenden». — Vid denna riksdag hafva vi nu fått oss förelagdt förslag till lönereglering för nyssnämnda tjänstemän. Jag tror också, att man har all anledning hoppas, att förhållandet skall blifva liknande med afseende på de nu ifrågavarande. Man behöfver nog icke tvifla på att denna löneregleringsfråga skall i fullt utredt skick framläggas af Kungl. Maj:t; och då blifva vi i tillfälle att fatta beslut i frågan med full kännedom om alla på densamma inverkan omständigheter, hvilket vi sannerligen icke äro i dag.

Jag får, herr talman, på dessa af mig nu anförda skäl yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Tamm: Herr talman! Jag skall be att få svara på den direkta fråga, som riktades till mig från göteborgsbanken, och jag ber därvid få tillkännagifva, att det alldeles icke varit afvoghet mot ifrågavarande tjänstemannakår, som förhindrat Kungl. Maj:t att för närvarande framlägga denna lönereglerningsfråga. Tvärtom ber jag att få på det lifligaste uttala min tillslutning till det af Riksdagen förut gjorda, i motionerna omnämnda uttalandet, att dessa geologer böra betraktas såsom likställda med lektorerna, och likaså torde det icke heller vara delade åsikter därom, att de väl äro i behof af en löneförhöjning. Men Kungl. Maj:t har icke ännu, delvis — såsom också af talaren på göteborgsbanken antyddes — på grund af den korta tiden, kunnat ägna frågan nödig utredning.

Talaren på södermanlandsbanken vidrörde helt nyss, att man ju kunde tänka sig olika sätt för anordnandet af de geologiska undersökningarna. Detta har äfven varit ett skäl, hvarför frågan icke nu blifvit framlagd. Ett annat skäl anfördes af samme talare, då han framhöll, att chefen och vaktmästarne äfven måste tagas i betraktande vid en reglering af lönerna för Sveriges geologiska undersökning.

Då emellertid rörande dessa icke fullständig utredning föreligger, har däruti förefunnits ett ytterligare skäl för Kungl. Maj:t att icke nu framlägga förslag i detta afseende.

Emellertid vågar jag uttala den bestämda förhoppning, att det för Kungl. Maj:t till nästa riksdag skall vara möjligt att i ett fullständigt utredt skick framlägga denna lönefråga.

Herr Starbäck: Till min stora tillfredsställelse kan jag konstatera, att här icke tyckes råda någon meningssskiljaktighet i afseende på det behof, som jag här framhållit. Jag vill dessutom i förbigående påpeka för dem, för hvilka summans storlek kan verka afskräckande, att en icke så litet afsevärd förminskning kommer att uppstå därigenom att, om Riksdagen beviljar denna löneförbättring, åtskilliga af tjänstemännen i fråga komma att uppflyttas till så höga löneförmåner, att dyrtidstillägg till dem icke kan komma att utgå, om nämligen Riksdagen beviljar dyrtidstillägg efter samma grunder som föregående Riksdag.

Slutligen vill jag hemställa, huruvida det påstående från den ärade ledamoten af lönereglerningskommittén verkligen är riktigt, att en löneförbättring för dessa tjänstemän, som åtnjuta lön på extra stat, är jämförlig med en lönerglerning för tjänstemän på ordinarie stat. Jag för min del är fullt öfvertygad därom, att de tjänstemän, som det här gäller, äfven om de skulle få denna löneförhöjning, snart nog komma att göra en framställning att få komma på ordinarie stat, och då torde vara rätta tiden att bestämma rörande dessa villkor, som numera uppställas vid alla lönerglerningar. Hvarför skola dessa tjänstemän då söka åvägabranga en

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

Ang.
de geologiska
undersökningarna m. m.
(Forts.)

sådan förändring, äfven om de få den löneförbättring, som nu ifrågasättes? Jo, därför att det dock är betydligt tryggare att veta sig komma i åtnjutande af pension, äfven om man själf bidrager till densamma, än att stå på så lösa grunder som då det gäller aflöning på extra stat.

Det är allenast en, naturligtvis fullt riktigt hänsyn till detta, som gjort, att motionärerna icke vågat ifrågasätta dylika villkor, som naturligtvis måste grunda sig på en mera genomgående utredning. Jag vågar således, herr talman, fortfarande vidhålla mitt yrkande, och jag dristar mig anhålla om uppmärksamhet för den omständigheten, att det nu endast gäller en tillfällig löneförbättring för dessa tjänstemän och att, när det gäller frågan att få dem öfverflyttade på ordinarie stat, man har all möjlighet att pröfva de villkor, som därmed böra förenas.

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr talmannen i öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder framkommit, proposition först på bifall till utskottets hemställan och vidare på bifall till den vid punkten fogade reservationen. Herr talmannen förklarade sig anse den förstnämnda propositionen hafva flertalets mening för sig. Emellertid begärdes votering; och blef i följd häraf nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i trettiofemte punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 143 ja mot 32 nej; och hade således utskottets hemställan bifallits af kammaren.

Punkterna 36 och 37.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.

Punkten 38, angående anslag för studerande utomlands af jordbrukets teknik och tekniska hjälpmedel.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, till studerande af

jordbrukets teknik och tekniska hjälpmedel i Amerikas Förenta stater och i Kanada, på extra stat för år 1907 anvisa 14,000 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts föreliggande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen, till studerande af jordbrukets teknik och tekniska hjälpmedel i Amerikas Förenta stater och Kanada, på extra stat för år 1907 anvisade ett anslag af 7,000 kronor.

*Aug.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(Forts.)*

Efter föredragning af utskottets hemställan yttrade

Herr Lindvall: Herr talman, mina herrar! Innan herr talmannens klubba faller, skall jag be att få yttra några ord. I den kungl. propositionen föreslås, att anslag måtte beviljas för utsändande af två personer för studerande af jordbrukets teknik och tekniska hjälpmedel i Amerikas Förenta stater och i Kanada, och statsutskottet tillstyrker beviljande af anslag för utsändande af *en* person för samma ändamål. Jag anser, att statsutskottet har handlat klokt i denna fråga och jag kommer att rösta för statsutskottets förslag, men jag vill framhålla, att det är af största vikt, för att en sådan studieresa skall blifva till verkligt gagn och nytta, att en verkligt praktisk landtman blir utsänd. Jag tager mig därför friheten att vördsamt hemställa till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, att en riktigt lämplig person blir utsänd på denna färd. Skall man vinna det mål, som man önskar nå, är det nämligen, såsom jag nämnde, nödvändigt, att en person, som verkligen lämpar sig för uppdraget, blir utsänd, så att man icke går till väga här, som mängen gång förut skett, så att man reser ut och tager reda på, huru farmarne tillbringa sitt mödosamma och sträfsamma lif, på det sättet, att man går upp till capitolium eller till en tidningsbyrå och frågar: »Huru står det till med jordbruksförhållandena i det här countryt?» Utan det är alldeles nödvändigt, att den, som reser i dylikt ärende, ute bland farmarne — på ort och ställe — tager reda på förhållandena.

Hvad tiden beträffar, så bör det vara en tid af minst sex månader, ej som den kungliga propositionen föreslår endast fyra månader. Stipendiaten bör vara med där ute såväl under det farmaren tillreder jorden för vårsådd, som under skötseln af grödan under sommaren, skörden och höstsådden.

Bland annat han får erfara på sin resa är, hur väl den sträfsamme farmaren tager reda på *tiden*. Med herr talmannens tillåtelse vill jag framhålla ett exempel.

Då jag steg af tåget vid den lilla staden Cannon Falls för att besöka en farmare Molin, träffades han i staden och jag önska- des välkommen ut till hans farm. »Men», sade han, »jag är här för att sälja min slättermaskin och köpa en ny.» Utkommen till

*Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(Forts.)*

farmen, som ligger cirka en svensk mil från nämnda stad, sågs snart Molin i fullt arbete med sin slätter. Han hade således under förmiddagen dels arbetat på fältet, dels kört sin maskin en mils väg till Cannon Falls, sålt den gamla och köpt en ny maskin samt kört tillbaka hem för att genast fortsätta med sitt arbete. Först då middagsklockan slog körde han upp till gården. Jag har relaterat detta för att visa, hur väl den idoge amerikanske farmaren använder tiden.

De orter, som af stipendiaten böra besökas, äro, som propositionen nämner, i första hand de nordöstra staterna samt Minnesota och Wisconsin. Hvad dessa båda stater angår, så är det hufvudsakligen skogsmark i Wisconsin och norra Minnesota, då mellersta och södra Minnesota är åkerbruksland. Här ha också flera svenska settlements uppstått. Settlementen Wasa, beläget i Mississippidalen i närheten af staden Red-Wing, och Svea, beläget i Kandigohi County invid staden Grove City, böra besökas. Äfven det idoga svensk-amerikanska settlementet Center City invid den vackra sjön Chisago Lake får icke förglömmas. Den i närheten af St. Paul varande landbruksskolan, med därvarande experimentalält, bör besökas. Under flera år efter mitt besök där erhöll jag från anstaltens välvillige professor flera meddelanden öfver resultaten af gjorda experiment. Resan bör utsträckas till den bördiga Red Riverdalen i närheten af staden Fargo. För att stipendiaten skall få tillfälle att lära känna ett verkligt stort jordbruk bör resan fortsättas något in i staten Södra Dakota. Vid den lilla anhaltstationen Dalrymple lämnas tåget och man kan till fots tillryggalägga vägen upp till Oliver Dalrymples, den s. k. hvetekungens stora farm. Denna farm består af 75,000 acres odlad åker. Som en så vidsträckt areal icke kan skötas under ett bruk, så har den hufvudsakligen delats i skiften om 6,000 acres hvardera. På en afdelning af denna farm, innehållande 20,000 acres, användas 400 man vid skörden och 5- å 600 för tröskning. 250 par hästar eller mulåsnor, 200 plogar, 115 själfbindande skördemaskiner och 20 ångtröskverk erfordras för att sköta denna del af hufvudfarmen.

Då dessa till hundratal uppgående skördemaskiner köras ut på fälten är det en ståtlig anblick. Skulle någon maskin mankera på något sätt, köres den ur linien, då den montör, som till häst följer den långa raden af maskiner, genast med den bakpå hästryggen medhafda verktygslådan är till reds med att afhjälpa den tillfälliga bristfälligheten.

Att äfven besöka Willamette-dalen, belägen mellan Sierra Nevada och Cascadebergen i västra Oregon, där svenskar och tyskar föra ett idogt men framgångsfullt lif, skulle säkerligen hafva sin nytta och stora intresse.

Under förutsättning att en fullt lämplig person kan erhållas till denna studieresa, yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr Jeansson i Kalmar: Det har föreslagits, att en praktisk landtman skulle utsändas till Amerika för att taga reda på förhållandena därute, och att Riksdagen skulle för detta ändamål anslå 7,000 kronor. Skicka vi då icke årligen ut tillräckligt med praktiska landtmän? Tusental resa dit ut till Amerika för att söka arbete. Få icke dessa reda på förhållandena bättre än den, som skickats ut som stipendiat? Många af dessa våra landtmän äro praktiska jordbrukare. En del återvända årligen till sitt fädernesland och tala om, hur det är ställdt i Amerika, hvilka maskiner som användas och hurudana förhållandena i allmänhet äro där. Kan någon bättre än dessa redogöra för sina hemmavarande landsmän, hur det är ställdt där ute? De hemvändande ha ofta med sig besparingar och köpa en torfva här hemma, vid hvilken odlade de tillämpa de lärdomar, som de vunnit därute. De kunna väl skilja mellan hvad som är tillämpligt på förhållandena här hemma och hvad som icke är det. De stora jordbruksförhållandena, som herr Lindvall nämnde, lämpa sig icke här hos oss. Jag tror ock, att om en stipendiat skickas ut, skall han vid hemkomsten icke ha mer att meddela, än dessa hemvändande jordbrukare ha haft. Intet land i världen är bättre känt för svenskarne än Amerika, och då är det alldeles onödigt att skicka ut en stipendiat för att taga reda på förhållandena där ute. Det talades om åkerbruksmaskiner, som användas i Amerika. Tro icke herrarne, att våra köpmän ha reda på dem af dessa, som äro lämpliga hos oss, och bjuda ut dem på den svenska marknaden? Jag tror icke, att någon skall kunna jäfva ett sådant påstående.

Det är visserligen sant, att det är ett fömligen litet belopp, blott 7,000 kronor, som det här är fråga om, men hushållsaktighet måste iakttagas, och många små belopp göra ett stort. Jag anser detta belopps utgifvande totalt onödigt och tillåter mig därför yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Byström: Herr talman! Såsom af utskottets betänkande synes, äro landbruksstyrelsen, Kungl. Maj:t och statsutskottet eniga om behöfvet af en sådan studiedeputation, om jag så får kalla den, som här är ifrågasatt. Jag tycker också, att betydelsen af hvad en sådan deputation kunde göra i mer än ett afseende är ganska stor. Vi veta hvad Amerika är i stånd att åstadkomma. Det är ett produktionsland, som nästan till häpnad för andra folk kan öfversvämma världen med sina varor. Vi behöfva icke gå långt här i vårt fädernesland, förrän vi finna stämpeln »amerikansk» på än det ena, än det andra. Man har icke blott amerikanska symaskiner, utan äfven amerikanska skördemaskiner. Vi hafva äfven amerikanska stängsel, om hvilka vi i fjol talade litet, amerikanska skridskor m. m., m. m. Därtill ha vi det välsignade amerikanska fläsket, som icke bör glömmas i detta sammanhang. Amerika är

Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(Forts.)

Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(Forts.)

i stånd att producera en mängd artiklar i oerhördt stor skala. På olika områden göra de detta, och åtminstone en del erfarenheter på dessa områden kunna vi tillgodogöra oss genom väl planlagda studieresor. Vi ha ock i vissa fall sökt praktisera detta. Skickade vi icke exempelvis ut stipendiater för att taga reda på skolförhållandena i Amerika? Och jag undrar hur många mera betydande ingenjörer herrarne kunna få tag på i vårt land, som icke mer eller mindre sökt praktisera i Amerika eller som åtminstone gjort resor där för att taga kännedom om Amerikas framstående ingenjörskunskap och vetenskap. Skulle det då vara så synnerligen märkvärdigt, om man kunde hämta några nyttiga kunskaper äfven på jordbruksområdet, kunskaper, nyttiga för enahanda verksamhet här i vårt fädernesland. För min del är jag öfvertygad om att det skulle vara till stor nytta för vårt lands jordbruk, om en sådan resa företoges, och jag vill instämma med den förste ärade talaren i hvad han sade om betydelsen af en sådan studieresa.

Men det är icke endast från den synpunkten, jag velat se saken. Jag skulle knappast vågat uppträda i denna fråga här i kammaren, om jag icke också velat anlägga en något annan synvinkel på densamma. Jag menar samhörigheten mellan oss och de två millioner svenskar, som vi hafva i Amerika. Den som vet, med hvilken glädje och tillfredsställelse svensk-amerikaner i allmänhet hälsa hvarje yttring af sådan beskaffenhet som denna, skall sannerligen icke anse det vara något urbota att anslå t. ex. 14,000 kronor för att skicka dit öfver en sådan där tvåmannas studiedeputation. För öfrigt, männe de icke hafva sett så mycket af *den* sorts svenskar i Amerika, som de få se i form af emigranter där borta, att det skulle vara nyttigt och kunna göra godt inför både svenskar och amerikanare, om dessa finge se några andra än just den sorten. Det har händt förut, att man med officiella uppdrag skickat några dit öfver. Och jag vet, hvilken tillfredsställelse detta väckt bland våra bröder där borta på andra sidan hafvet. Detta är någonting, som både kan gagna fäderneslandet och stärka samhörigheten mellan våra svenskar där borta i Amerika. Jag anser därför, att äfven den sidan må kunna tagas i betraktande i sammanhang med denna fråga.

De, som komme att med officiellt uppdrag besöka Amerika, skulle ju också kunna intressera en och annan att återvända till fosterlandet för att här bygga och bo under återstående dagar. Det är åtskilligt vi nu hafva i gamla Sverige, som amerikanarne väl kunna tåla vid att höra omtalas. Kungl. Maj:ts proposition talar ju också om betydelsen af att besöka de svenska settlementen.

För öfrigt, vi sjunga ju så ofta och med hänförelse: »Jag vill lefva, jag vill dö i Norden». Hvarför skola vi då draga oss för att göra hvad som möjligen göras kan, för att också få så många man kan äfven på andra sidan hafvet att komma hit och hjälpa oss att sjunga samma sång.

Utskottet och Kungl. Maj:t äro eniga uti betydelsen att få en en dylik studiedeputation till Amerika, men det är en punkt, i hvilken de icke äro eniga, och det är rörande antalet personer, som skulle besöka Amerika för studiernas skull. För min del anser jag, att Kungl. Maj:t har förebragt bättre skäl för det förslag, som Kungl. Maj:t kommit med, än statsutskottet har förebragt för sitt förslag. Kungl. Landtbruksstyrelsen uttrycker denna sak så, att två personer böra sändas: »den ene bör vara med det praktiska landtbruket väl förtrogen samt hafva ordnat och ledt ett större jordbruk och den andre bör besitta erforderlig teknisk utbildning.» Det är ju en gammal regel, att fyra ögon se bättre än två. Och beträffande en så pass viktig fråga som denna, tycker jag, att det skulle vara önskvärdt, att vi finge de bästa och säkraste vittnesbörd om den verksamhet, som det här gäller. Jag anser, att äfven denna sak bör kunna göra anspråk på att behöfva två à tre vittnen.

*Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom
lands.
(Forts.)*

Det kan nu sättas i fråga, huruvida landtbruksstyrelsen och äfven Kungl. Maj:t har träffat det rätta med hänsyn till den summa, som behöfves för en dylik studiedeputation. Kungl. Maj:t har i sådant afseende föreslagit ett belopp af 7,000 kronor per man. För min del tror jag, att vi skulle kunna pruta på den summan, och jag tänker mig, att ett belopp af 1,500 dollars per man skulle kunna vara tillräckligt för det nu ifrågavarande ändamålet i stället för de ungefär 2,000 dollars, såsom Kungl. Maj:t föreslagit. Ty det är att märka, att det är icke fråga om, att dessa personer skulle resa just till de stora städerna och ligga där på dyrbara hotell, utan de skulle väl ut på andra marker, om jag så får säga, för att kunna fullgöra sitt studieuppdrag. Jag tror därför, att summan skulle kunna minskas, men jag förs icke komma med ett förslag i detta fall, utan jag anser det vara säkrast att hålla sig till hvad Kungl. Maj:t föreslagit.

Jag skulle äfven vilja instämma i herr Lindvalls antydning, att man med skäl kunde förutsätta, att tiden för en studiedeputations resa måtte utsträckas så, att den komme att omfatta 6 månader. Med den lilla erfarenhet, som jag kan hafva — från mina resor i Amerika — kan jag instämma med honom i detta fall.

Herr talman, jag instämmer med Kungl. Maj:t och ber således att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Söderberg i Hobborn: Herr talman! Efter de varma anföranden till förmån för Kungl. Maj:ts förslag och utskottets förslag, som här blifvit hållna, kunde det väl synas förmätet af mig såsom landtman och jordbrukare att uppträda i denna fråga med yrkande om afslag på såväl Kungl. Maj:ts förslag som utskottets förslag. Men jag tror mig hafva goda skäl därtill. Mina herrar, jag förmodar, att litet hvar är öfverens om, att vår budget sprungit upp i höjden i en förskräcklig grad detta år. Förslag om det ena

Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(Forts.)

nya anslaget efter det andra finna vi liggande på Riksdagens bord. Och det torde väl icke vara mer än tillbörligt, att vi verkligen betrakta dessa förslag något närmare, innan vi bevilja dem.

Angående det nu föreliggande förslaget vill jag allra först erinra därom, att vi svenskar verkligen hafva en liflig känning med förhållandena i Amerika genom den lifliga och nära förbindelse, som äger rum mellan våra släktingar där ute och oss här hemma. Herr Byström har ju också dessutom nyss antydt, hurusom man knappast kan gå utom dörren utan att se en amerikansk stämpel. Vi finna således öfverallt i vårt land spår af den amerikanska industrien, och vi äro visst icke i saknad af kännedom om de amerikanska förhållandena.

Hvad nu särskildt jordbruket beträffar, vill jag också veta, att vi efter våra förhållanden icke stå amerikanarne så synnerligen efter, utan att vi i många fall kanske äro framom dem. Jag vill erinra herrarna om, att man kan med mycket litet besvär, om man vill, gå upp i statistiska centralbyrån och där få reda på i en liten skrift jämförelser mellan de olika ländernas produktionsförmåga. Af tabellerna i denna skrift skall man finna, att den svenska jorden i genomsnitt gifver mer per hektar än jorden i Amerika. När man erfarit detta, kan man väl icke aunat än fråga sig, om det verkligen kan vara lämligt, att vi anslå medel till att föranstalta om sådana dyrbara resor, som här ifrågasatts, för att personer skulle resa ut och taga reda på förhållandena därstädes, för att sedan komma hem och afgifva berättelser öfver den sålunda företagna resan, berättelser, som icke många läsa och hvilkas resultat nog kom att blifva ganska minimalt.

Herr Byström nämnde också om, att det skulle kännas skönt och härligt för våra landsmän att få mottaga en dylik deputation i Amerika. Jag vill då erinra om något, som vi alla känna, hvarom ju också erinrats många gånger, nämligen om huru många af våra ingenjörer, som resa dit ut. Jag tror för min del, att de i allmänhet icke resa dit ut för att lära, utan att de kanske i många fall resa dit ut för att bereda sig platser. Det händer heller icke så sällan, att de blifva i tillfalle att lära amerikanarne rätt mycket. Vi veta ju också genom tidningspressen, huru många af våra ingenjörer i Amerika, som hafva utmärkt sig på nästan alla områden.

Emellertid är det ännu en annan sak att taga i betraktande. Man talar så ofta om den amerikanska arbetsintensiteten, och man talar sins emellan ofta om och önskar, att man kunde öfverföra till vårt land något af denna arbetsintensitet. Men det tror jag icke, att man skall kunna lyckas på den nu föreslagna vägen. Jag tror, att detta är någonting, som regleras utaf helt andra förhållanden. Vi skola tänka oss, att i Amerika, dit folk fran alla nationer strömma till och öfverflöda arbetsmarknaden, helt andra fordringar kunna af en arbetsgifvare där stallas på hans arbetare. Annat är ju förhållandet i vårt land. Vi veta ju, att Sverige får släppa till

en stor kontingent af våra arbetare till detta stora världsbeprisade Amerika. Och det gör, att förhållandena här hemma te sig helt annorlunda. Redan nu framställas helt andra fordringar i vårt land än därute. Ja, men, säger man: de hafva det ju i alla fall bättre i Amerika, i det de få bättre betaldt för sitt arbete i Amerika än i vårt land; det kan icke förnekas. Ja, visserligen, men där återigen spela andra faktorer in, som lända amerikanarne till förmån. Deras ofantliga industrimarknad och mycket annat gör ju, att amerikanarne mycket lättare kunna komma i åtnjutande af goda afsättningsmöjligheter, än vi i vårt land kunna. När man därför räknar ihop det ena med det andra, tror jag icke, att vi skulle hafva så synnerligen stor nytta utaf dylika studieresor till Amerika.

För några år sedan beviljade Riksdagen 25,000 kronor för svenska jordbrukare att resa öfver till Danmark och studera danskt småbruk. Det har nu fortgått några år, och Riksdagen har äfven ökat anslagen, så att Riksdagen i år beviljat 100,000 kronor till upphjälpande af småbruket, däruti också inbegripet studieresor för mindre jordbrukare. Jag tror för min del, att det vore skäl uti att äfven börja på och reducera kanske äfven dessa resor till deras verkliga värde. Jag tror, att vi verkligen åsidosätta och förringa betydelsen utaf att verkligen taga reda på hvad man kan se och studera i vårt eget land. Det finnes personer, som hafva rest med landtbruksingenjörer till Danmark. Och dessa ingenjörer hafva verkligen varit så finurliga, att, sedan de kommit tillbaka till Sverige, de gjort en resa genom vissa trakter af vårt eget land, och när så dessa småbrukare hafva kommit hem, hafva de berättat, att de sett fullt ut lika mönstergilla landtbruk eller småbruk i vårt eget land, som de sågo i Danmark. Jag tror därför, att vi icke böra underskatta oss själfva och våra resurser, så att vi på detta sätt reducera allt, hvad som är vårt, och exponera vår okunnighet inför hela världen.

Jag skall icke vidare fortsätta, utan sluta, herr talman, med att hemställa om afslag å såväl Kungl. Maj:ts förslag som utskottets hemställan.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Tamm: Herr talman, mina herrar! Det får väl allmänt erkännas, att vårt lands geografiska läge och däraf följande klimatiska förhållanden äro sådana, att vi här i Sverige kanske mer än något annat land måste uppbjuda alla våra krafter för att kunna bestå i den internationella konkurrensen i fråga om jordbrukets produktion. Då det nu föreliggande förslaget afser att bereda möjlighet för studerande af jordbruket i ett land, som väl i allra högsta grad får betecknas som fullt modernt i detta afseende, hade jag icke trott — det vill jag verkligen bekänna — att detta förslag skulle möta så mycket motstånd, som det här tyckes göra. Ty det är väl alldeles

*Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(FORTS.)*

Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(Forts.)

klart, såsom framhålles i statsverkspropositionen, att Amerika ligger betydligt framför oss särskildt i fråga om arbetsbesparande metoder på jordbrukets område, så att vi just i afseende å nedbringandet af produktionskostnaderna ligga efter och hafva mycket att lära oss af Amerika. Huru skall det kunna vara möjligt för oss att, såsom amerikanarne göra, trots de där rådande höga arbetsprisen, kunna producera vårt hvete så billigt som till 9 tyska mark per 100 kilogram? Eller hur skola vi kunna producera vårt hö, så att vi kunna leverera det i pressade balar om 100 kilogram för 2 mark, d. v. s. 1 krona 80 öre, såsom man gör i Amerika? Att detta är möjligt för de amerikanska jordbrukarne, beror på deras arbetsbesparande metoder och deras sätt att tillvarataga såväl den lefvande som maskinkraften.

Jag ber att särskildt få vända mig mot ett par uttryck, som här fällts af föregående talare. Det sades af talaren på kalmarbänken, att Amerika är väl bättre känt för oss än något annat land. Jag vill då endast erinra om, att ett sådant land som England måtte väl känna till Amerika fullt ut lika bra, som vi göra — jag talar nu endast om jordbruksförhållandena — men hvad har väl England gjort? Jo, det har skickat ut en kommission på 5 personer just för att studera jordbruksförhållandena i Amerika, och den berättelse, som denna kommission aflåtit, är af synnerligen stort värde för de engelska jordbrukarne. I Tyskland har landbrukssällskapet så godt som hvarje år anordnat dylika resor, och berättelserna därifrån äro äfven af ett mycket stort värde. Likaledes utsändas från Österrike personer till Amerika för att studera jordbruket därstädes, och på samma sätt har en hel del andra länder gjort. De flesta europeiska länder ha således visat sig uppfatta och förstå, att i detta nya land å andra sidan Atlanten finnes ofantligt mycket att lära just i jordbruksafseende. Jag tror icke, att våra från Amerika hemvändande landsmän, som där ute kanske ha samlat en sparpennning på landbruk, äro särskildt lämpade — åtminstone icke i regeln — att sprida den kunskap, som de själfva förvärfvat sig, bland sina jordbruksarbetande bröder här i landet. Det är just för att gifva ett tillfälle att åt hela vår landbrukande befolkning kunna meddela kunskap om, i hvilka afseenden Amerikas jordbrukare stå före oss, som Kungl. Maj:t har ansett sig kunna biträda hvad landbruksstyrelsen här föreslagit.

Jag ber dessutom att i anledning af det sista anförandet, där det varnades för ett sådant anslag som detta, som skulle återkomma år efter år, endast få anmärka, att här är det blott fråga om ett reseanslag en gång för alla och således icke något för hvarje år återkommande sådant, och jag vill äfven framhålla, att det belopp, som det har gällat, icke håller är så stort, att i det afseendet några anmärkningar kunna göras. De invändningar, som här blifvit gjorda, gälla också egentligen, huruvida man här i vårt land skall mer än hittills slå in på denna väg, nämligen anordnandet af

studieresor till andra länder, eller om man skall inskränka detta förfarande. Utom all fråga ha vi, såsom den siste talaren sade, här i Sverige kommit ofantligt långt särskildt med afseende å småbruk de senaste åren, och flere trakter i vårt land torde nog i detta afseende kunna tjäna som mönster åt ganska många andra länder. Men å andra sidan ber jag att återigen få understryka, att i afseende på arbetsbesparande metoder och förmåga att på bästa sätt kunna tillgodogöra oss såväl lefvande kraft som maskinkraft, alltså i fråga om nedbringandet af produktionskostnaderna, vi ännu stå bra långt efter Amerikas jordbrukare och säkerligen ha mycket att lära af dem.

Jag tror därför, att det det vore lyckligt, om utskottets nu föreliggande förslag, hvilket trots sin minskning af anslaget synes mig vara tillfredsställande, blefve af denna kammare bifallet.

Herr Beckman i Djursholm: Herr talman, mina herrar! För två år sedan beslöt Riksdagen med anledning af en motion, som jag tillät mig frambära, att skrifva till Kungl. Maj:t och begära en utredning af emigrationsfrågan m. m., därvid särskildt förordades utsändandet af personer från Sverige för att i Amerika studera i samband därmed stående förhållanden. I denna skrifvelse yttrar sig Riksdagen bland annat i följande ordalag: »Hvad slutligen angår den ifrågasatta undersökningen af amerikanska förhållanden, särskildt på näringslivets och folkbildningens område, anser Riksdagen, att dylika undersökningar eller studier, gällande än det ena, än det andra-speciella området, skulle vara synnerligen nyttiga och borde rätt flitigt utföras dels af staten och dels af föreningar och enskilde. Amerikas väldiga utveckling och storartade framåtskridande särdeles på näringslivets område är en för alla uppenbar företeelse, hvars studerande måste medföra de mest värdefulla lärdomar för andra land.»

Hvad har nu Kungl. Maj:t här gjort annat än föreslagit en af Riksdagen själf påyrkad anordning? Regeringen har föreslagit, att vi för ett speciellt ändamål, nämligen studiet af jordbruket i Amerikas förenta stater, skulle dit utsända sakkunnig person.

Nu säger en ärad talare på kalmarbänken, att sådant icke är behöfligt, emedan vi förut så väl känna till förhållandena i Amerika. Det har redan från statsrådsbänken erinrats om, huru uppfattningen i det afseendet är en helt annan i andra länder. Där anser man sig ej kunna undvara sådana undersökningar. Vidare nämnde den ärade talaren, att våra från Amerika hemvändande landsmän äro de bästa lärare för vårt land i afseende å de amerikanska jordbruksförhållandena. Men det är icke uppenbart, att huru kunnig en sådan enskild person, som ju i de flesta fall uppehållit sig på en viss fläck i Förenta staterna, än kan vara, i afseende å just det, som han där inhämtat, har han i alla fall omöjligt kunnat få den sammanhängande öfverblick, som man måste

Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom
lands.
(Forts.)

Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom
lands.
(Forts.)

vinna för att bilda sig ett omdöme om, huru man på lämpligaste sätt skall från Amerika flytta hit öfver, hvad som kan för svenska förhållanden vara af värde. Nej, det är just detta, att man skickar ut en person, hvilken har vetenskaplig förbildning jämte omfattande praktisk bildning, som innebär så stora fördelar, framför att endast hålla sig till dessa från Amerika hemvändande jordbrukare. De ha ju i allmänhet, som jag redan nämnt, endast sett förhållandena på en liten fläck.

Det må vara riktigt, att vi äfven i fråga om det »stora» jordbruket kunna lära mycket af Amerika — och det har ju äfven här anförts exempel på, huru det allra största jordbruket där bedrifves. Men det är dock tydligt, att man af detta stora jordbruk — i så hög grad olikartadt det svenska — endast kan draga mindre direkt, för Sverige nyttiga slutsatser än af åtskilligt, som rör det mellanstora jordbruket och därjämte äfven småbruket. Och det är särskildt den sista sidan af saken, som jag här vill framhålla. Man får icke tro, därför att Amerika kallas »de stora farmernas land», att där icke finnas äfven små jordbruk; det finnes tvärtom där oändligt många. Och man har i Amerikas förenta stater på senare tider börjat till fullo uppskatta värdet för den nationella ekonomiska utvecklingen af just dessa småbruk. Därför har man där, i en omfattning, som vi knappast kunna göra oss ett begrepp om, för just småbrukarne anordnat särskilda kurser, och man utsänder till dem skrifter i hundratusental, allt för att undervisa dem om rätta sättet att sköta sitt lilla jordbruk. Ja, man har bland annat äfven till dem utdelat utsädesfrö, naturligtvis endast som prof i och för anställandet af experiment. Dessutom har man »experimentalfält», odlingsförsöksfält, där man särskildt lägger an på att visa, huru det mindre jordbruket kan och bör utvecklas.

Jag skulle för min del anse det vara lyckligast, om Riksdagen velat gå med på Kungl. Maj:ts förslag. Jag föreställer mig nämligen, att det är mycket svårt att finna en person, som är hemma såväl i det större jordbruket och äfven i småbruket som i jordbrukets industriella och maskinella delar. Men det är ju möjligt, att en sådan person finnes. I alla händelser, om den person, som utsändes, icke kan ägna sig åt alla dessa tre grenar, utan måste fästa sig mer eller mindre uteslutande vid en af dem, tror jag, att vi dock skola kunna vara vissa om, att utgifterna för detta ändamål, i stället för att vara ett slöseri, tvärtom kunna betecknas som den största sparsamhet. Ty det har under de senare åren gång på gång erkänts, särskildt här i Andra Kammaren, att vi på detta område behöfva lära af utlandet. Och icke minst af Amerika, där vi ha så gynnsamma tillfällen därtill, tack vare den omständigheten, att så många af vårt eget folk där äro bofasta. Deras bistånd gör det lättare för den, som utsändes, att komma in i

de arbetsmetoder och de anordningar, som där användas vid jordbrukets bedrifvande.

Jag anhåller, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

*Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(Forts.)*

Herr Söderberg i Hobborn: Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet vände sig med rätta mot mig i anledning af en svaghet i mitt förra anförande. Han framställde nämligen den frågan: huru är det möjligt för Amerika att producera säd för så billigt pris trots de höga arbetslönerna? Jag hade visserligen ämnat att i mitt förra anförande upptaga detta spörsmål till besvarande, men glömde det då och ber fördenskull att nu få göra det. De i förhållande till våra små åkertegar ofantliga vidder, som finnas i Amerika, äro oss alla bekanta. Där kan t. ex. en farmare låta en 14 eller 15 år gammal gosse eller flicka köra en plog med sex billar och förspänd med 4 eller 6 hästar. Detta är något annat, än hvad vi äro vana vid i vårt land. Det är ju möjligt, att samma arbetsmetod kan tillämpas i Skåne och på några andra ställen, men, som sagdt, icke i de trakter, som jag känner till. På samma sätt förhåller det sig med värbetet. I Amerika köra de öfver fälten med en ofantligt bred harf, som är förspänd med 6, 8 eller 10 hästar i bredd. I dess följe går en radsåningsmaskin, som förrättar hela såningsarbetet. Vid skörden förfäres på liknande sätt. Jag har sett uppgifter därom, att det finns maskiner, som meja af all säden på fältet; därefter går säden genom en tröskningsmaskin, som skiljer halmen, agnarna och kornen från hvarandra. De sistnämnda uppsamlas ur maskinen i säckar och köras sedan in i magasinen. Halmen åter uppbrännes på fältet.

Det är ju naturligt, att man på detta sätt skall kunna uträtta mycket med liten arbetskraft, men jag undrar verkligen, om vi kunna öfverföra dessa arbetsmetoder till oss. Jag besökte för några år sedan Hamra gård i Södermanland; den gäller ju för att vara en mönstergård, en af de bästa man kan få se. Det var mycket intressant att taga kännedom om den nyuppförda ladugården därstädes med alla dess moderna inrättningar. Jag gjorde emellertid den anmärkningen, att jag ansåg det besynnerligt, att kreaturen fingo ligga på bara golfvet, ty det är ju en allmän åsikt, att det är godt för dem att ligga på strö. Den ingenjör, som följde mig, svarade då: »Här så nära Stockholm kostar halmen 4 öre kilo, så här lönar det sig icke att strö med den.» Detta exempel visar, att vi måste rätta oss efter de förhållanden, som äro säregna för det land, uti hvilket vi bo; göra vi icke det, skola vi komma till besynnerliga slutsatser.

Herr Jeansson i Kalmar: Jag måste beklaga, att jag icke känner mig öfvertygad af herr statsrådet och chefens för jordbruksdepartementet anförande, utan fortfarande vågar hysa en annan mening. Att England och Tyskland utsända stipendiater, beror därpå,

Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom-
lands.
(Forts.)

att från dessa länder icke är så stor emigration som från Sverige och icke heller så många återvända till hemlandet, som hos oss är fallet. Hufvudskälet för min åsikt är just detta, att de utresande och hemvändande jordbrukarne äro de allra bästa kunskapare vi kunna få.

Vidare yttrade herr statsrådet, att man i Amerika säljer hvete så billigt som efter 10 mark för 100 kilo. Jag är själf köpare af amerikanskt hvete och vore mycket tacksam, om jag kunde få adressen på den eller dem, som sälja hvetet för det priset. Kunde vi här i Sverige få köpa vårt behof af hvete från Amerika så billigt, skulle vi göra en nationalvinst på miljoner kronor. I verkligheten noteras amerikanskt hvete cirka 40 procent högre.

Jag vet väl, att från Tyskland utsändts folk till andra länder för att taga reda på förhållandena både inom jordbrukets och industriens område. Jag känner särskildt till en tysk, en ingenjör i vår bransch, som reste ut till Amerika för att studera kvarnindustrien. Han kom tillbaka och sade, att tyskarne hade intet att lära af amerikanarne. Jag är öfvertygad om, att därest en praktisk landtman skickas ut till Amerika för att studera jordbruket därstädes, skall han, när han kommer tillbaka, liksom tysken säga, att vi svenskar hafva för vårt jordbruk intet att lära af amerikanarne. Ty det finns förhållanden i Amerika, som icke kunna tillämpas hos oss, och hvad som kan tillämpas känner man här förut.

Jag beklagar, som sagdt, att jag icke känner mig öfvertygad, ty jag är den förste att rösta för anslag till det, som kan bidra till vår modernärings båtnad. Men på grund af de skäl, som anförts, anser jag de begärda 7,000 kronorna bortkastade, och vi hafva icke råd att kasta bort penningar. Jag vidhåller mitt afslagsyrkande.

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag har en helt annan uppfattning än den siste ärade talarens beträffande hvad vi kunna hafva att lära af Amerika. Visserligen har jag icke någon kännedom om hvad man från det landet kan inhämta som lärdom på kvarnindustriens område eller för industrien i allmänhet. Men jag har haft tillfälle att göra nära bekantskap med en person, som uppehållit sig i Nordamerikas förenta stater såsom jordbruksarbetare under 6 år. Han var hänvisad uteslutande till detta arbete, emedan han, när han reste dit ut, icke sysslat med annat än jordbruksarbete. Efter sin återkomst hit påvisade han, hurusom vi både för det större och mindre jordbruket kunde få bättre redskap, än vi hade. Han gaf anvisning på handredskap, med hvilka man icke blott utförde mera arbete på viss tid, utan ock gjorde det lättare, än vi voro vana vid. Ingen, som i någon nämnvärd mån sysslat med jordbruk, lär väl bestrida, att vi kunna mera använda maskiner, än vi i allmänhet göra, och ingen lär väl heller kunna förneka, att de jordbruksmaskiner, som vi fått från Amerika, äro de bästa vi hittills sett.

På grund häraf och annat, som kan åberopas, skulle jag helst velat förorda bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Men redan inom utskottet förstod jag, att det var ringa utsigt att genomdrifva en sådan mening, och det förefaller mig, som om ett yrkande om helt bifall till Kungl. Maj:ts förslag icke heller skulle hafva stora utsikter att vinna framgång här i kammaren. Emellertid har under öfverläggningen yrkats dels bifall till Kungl. Maj:ts förslag, dels bifall till utskottets hemställan, dels ock slutligen afslag å båda-dera. Detta synes mig vittna om, att utskottet för denna gång gått den s. k. gyllene medelvägen. Jag hemställer till herrarna, om det icke vid sådant förhållande vore skäl att bifalla utskottets förslag.

*Ang.
anslag för
jordbruks-
studier utom
lands.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de därunder gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 39—53.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Härefter föredrogs *punkten 54*, angående understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt; och yttrade därvid

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Anledningen till att jag vid denna punkt begärt ordet är, att jag velat hemställa till kammaren att skaffa sig tillfälle att något närmare betänka förevarande ärende. Och att jag tilltrött mig detta, beror därpå, att jag såsom ledamot af det vid förra årets riksdag tillsatta så kallade väglagutskottet, som hade att behandla förslaget till förändringar i väglagen, varit med om att på ett förberedande stadium behandla den föreliggande frågan.

Jag vill strax angifva, att det är så långt ifrån, att jag tänker yrka afslag på det föreliggande förslaget, att jag tvärtom vill uttala min synnerliga tillfredsställelse öfver att Kungl. Maj:t så skyndsamt gått till mötes det behof, som fått sitt uttryck i väglagens stadgande därom, att mera betungade väghållningsdistrikt skulle kunna få extra bidrag till sina väghållningskostnader.

Men hvad jag är tveksam om är, huruvida de hufvudgrunder kunna vara fullt riktiga, som föreslagits för dessa bidrags utgående. Utskottet har nämligen föreslagit i mom. b af den föredragna punkten, bland annat,

»att understöd må bestämmas till högst hälften af distrikts hela väghållningskostnad enligt af vägstyrelsen uppgjort förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan för nästföljande år samt den af vederbörande särskilda nämnd verkställda uppskattning af vägunderhållet den tid mark är bar, allt med afdrag af det ordi-

narie statsbidraget till detta vägunderhåll eller andra distriktet tillkommande bidrag eller särskilda inkomster.»

Jag är icke säker på, att med tillämpning af dessa grunder understödet verkligen kommer att träffa just de tyngst drabbade väghållningsdistrikten. Och jag är tillika oviss, huruvida ett sådant beslut som det nu föreslagna skulle, därest det antages, till fullo stämma med det beslut, som Riksdagen för några dagar sedan fattade, då den behandlade det på sjätte hufvudtiteln förekommande anslaget till bidrag för vägbyggnader.

Det särskilda väglagutskottet vid 1905 års riksdag hade en, från den, som i den kungl. propositionen gjorts gällande, något afvikande uppfattning i denna fråga. Detta framhålles också i den motivering, som statsutskottet här lämnat; det finnes att läsa på sidan 154. Väglagutskottet ansåg nämligen först och främst, i strid med den åsikt, som dåvarande chefen för jordbruksdepartementet uttalat, att det borde vara medgifvet att lämna bidrag till ett af väghållet mera betungadt väghållningsdistrikt äfven flera år å rad, om behovet eljest kvarstod oförminskadt. Departementschefen hade nämligen ansett, att, när ett väghållningsdistrikt haft ett sådant bidrag under ett visst antal år, det icke borde ånyo få åtnjuta en sådan förmån förrän efter viss tids förlopp, utan att denna då borde gå öfver till andra distrikt. Detta opponerade särskilda väglagutskottet sig emot på, såsom det synes mig, goda grunder.

Härom är dock icke nu så mycket fråga. Men det var en annan punkt, hvaruti väglagutskottet framhöll en mot departementschefens afvikande mening; och det var, att, när detta bidrag skulle fördelas, man icke, enligt utskottets mening, borde, i regel åtminstone, taga hänsyn till sådana vägkostnader, som orsakats af nya vägbyggnader, utan förnämligast endast till den kostnad, som förorsakats af ett drygt *underhåll* af redan befintliga vägar. Nu har emellertid i föreliggande af statsutskottet tillstyrkta förslag beträds en annan väg. Man har nämligen här, såsom jag nyss läste upp, föreslagit, »att understödet måtte bestämmas till högst hälften af distrikts *hela* väghållningskostnad enligt af vägstyrelsen uppgjordt förslag till inkomst- och utgiftsstat för vägkassan för nästföljande år», d. v. s. man skall icke allenast vid afgörandet, huruvida ett väghållningsdistrikt öfver hufvud taget skall kunna få andel af detta bidrag, taga hänsyn till hela väghållningskostnaden — om riktigheten häraf kan redan hysas tvekan — utan i afseende på bidragets belopp skall det bestämmande vara *distriktets hela väghållningskostnad*. Jag tror, att man lätt skall finna, att detta kan föranleda oegentligheter.

För det första är det icke alldeles gifvet, att på detta sätt träffas just de mest betungade väghållningsdistrikten. Den kostnad, som ett väghållningsdistrikt får vidkännas för vägbyggnader, är i regel af mera tillfälligt beskaffenhet. Och om man undersöker förhållandena inom en del väghållningsdistrikt i öfversta Norrland — det

är väl just dessa, som förnämligast torde komma i åtnjutande af bidrag från ifrågavarande anslag — skall man finna, att de väghållningsdistrikt, som i första rummet borde bispringas, i många fall icke äro de, som till följd af stora vägbyggnadsföretag under något eller några år komma upp till stora belopp i vägskatt. Nej, de, som allra bäst behöfva hjälp, äro de, som i förhållande till sitt fyrktal få dragas med mycket dryga årliga kostnader för själfva väghållet. Jag erinrar mig särskildt ett distrikt i Norrland, nämligen Tärna, där en större väg byggdes af statsmedel, men sedermera måste underhållas af distriktet; och detta distrikt, fastän det icke kommer fullt så högt i vägskatt som en del andra, torde, enligt min och mångas åsikt, få anses såsom det kanske mest betungade väghållningsdistriktet i hela riket.

Härtill kommer ännu en omständighet. Som herrarne torde erinra sig från behandlingen af sjätte hufvudtiteln, beviljades i år, liksom föregående år, ett anslag af en million kronor till bidrag för anläggning eller ombyggnad af vägar. I afseende på villkoren för åtnjutande af bidrag från detta anslag gäller, som herrarne veta, såsom regel, att statsbidraget må uppgå till högst två tredjedelar af den beräknade vägbyggnadskostnaden. Genom den bestämmelse, som här är föreslagen, nämligen att ifrågavarande understöd skulle få bestämmas till högst hälften af distriktets *hela* väghållningskostnad, kommer man på sätt och vis i strid med det beslut, som i fråga om vägbyggnadsanslaget fattades. Ty det är lätt att inse, att nyss anförda bestämmelse i många fall, därest Kungl. Maj:t eljest efter orden följer den gifna anvisningen, skall kunna medföra, att högre belopp än två tredjedelar kommer att utgå af statsmedel till ett vägbyggnads- eller vägomläggningsföretag. Detta torde icke vara fullt lämpligt, äfven om man kan säga, att det ankommer på Kungl. Maj:t att pröfva saken och att Kungl. Maj:t därvid nog torde tillse, att denna oegentlighet, som jag talat om, icke må inträffa. Det är väl i hvarje fall knappast lämpligt, att Riksdagen, kort efter sedan den fattat ett beslut, fattar ett annat, hvarigenom det första skulle kunna i viss mån eluderas.

Detta har gjort, att jag vågat fästa kammarens uppmärksamhet på denna punkt, men som sagdt icke för att yrka afslag, utan för att bereda statsutskottet och kammaren rådrum att ytterligare tänka på saken. Jag har mig bekant, att Första Kammaren, af antagligen ungefär samma skäl, som jag nu anført, återremitterat denna punkt till statsutskottet. Och därför vågar jag, herr talman, också här i kammaren framställa samma yrkande. Det kan ju för öfrigt aldrig vara till någon skada, att, med hänsyn till nu påpekade förhållanden, statsutskottet får taga punkten i förnyadt öfvervägande. Jag yrkar återremiss till statsutskottet.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt att visa punkten åter till utskottet.

Punkten 55.

Utskottets hemställan bifölls.

*Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag.
m. m.*

Punkten 56, angående norrländskt afdikningsanslag m. m.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen dels att på extra stat för år 1907 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande, under benämning norrländska afdikningsanslaget, till understödjande, medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet, af myrutedikningar och vattenaftappningar inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, vare sig ändamålet med arbetsföretaget vore uppodling af till åker eller äng lämplig jord eller minskning af frostländighet för närliggande bygd, ett belopp af 500,000 kronor; äfvensom godkänna de allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från ifrågavarande anslag, som i statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 13 sistlidne januari föreslagits;

dels ock att på extra stat för år 1907 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande, under benämning allmänna frostminskningsanslaget, till understödjande, medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutedikningar och vattenaftappningar inom öfriga delen af riket, hvilkas ändamål vore att minska frostländigheten för närliggande bygd, ett belopp af 200,000 kronor;

äfvensom ej mindre besluta, att i afseende å erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från allmänna frostminskningsanslaget skulle tillämpas nu gällande allmänna villkor och bestämmelser angående statsbidrag till frostminskningsföretag, än äfven medgifva, att Kungl. Maj:t skulle äga att, vid behof och i den mån allmänna frostminskningsanslaget därtill lämnade tillgång, af detta anslag disponera medel till enahanda ändamål och under enahanda villkor, som gällde för det norrländska afdikningsanslaget.

I sammanhang med behandlingen af Kungl. Maj:ts förenämnda förslag hade utskottet förehaft en inom Andra Kammaren af herr *J. Andersson* i Baggböle väckt motion, n:o 63, däri föreslagits, att Riksdagen måtte, med godkännande af de utaf Kungl. Maj:t föreslagna villkor, på extra stat för år 1907 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp af 800,000 kronor under benämning norrländska afdikningsanslaget till understödjande, medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet, af myrutedikningar och vattenaftappningar inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, vare sig ändamålet med arbetsföretaget vore uppodling af till åker eller äng lämplig jord eller minskning af frostländighet för närliggande bygd.

Utskottet hemställde,

A. att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med

afslag å herr Anderssons i Baggböle motion i hvad den skilde sig från detta förslag, måtte

1:o på extra stat för år 1907 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande, under benämning norrländska afdikningsanslaget, till understödjande, medels statsbidrag utan återbetalningsskyldighet, af myrutdikningar och vattenaftappningar inom Västerorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, vare sig ändamålet med arbetsföretaget vore uppodling af till åker eller äng lämplig jord eller minskning af frostländighet för närliggande bygd, ett belopp af 500,000 kronor;

2:o godkänna vissa af utskottet angifna allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från förenämnda anslag;

B. att Riksdagen måtte

1:o på extra stat för år 1907 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande, under benämning allmänna frostminskningsanslaget, till understödjande, medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar inom öfriga delen af riket, hvilkas ändamål vore att minska frostländigheten för närliggande bygd, ett belopp af 200,000 kronor; och

2:o besluta, att i afseende å erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från allmänna frostminskningsanslaget skulle tillämpas nu gällande allmänna villkor och bestämmelser angående statsbidrag till frostminskningsföretag; samt

C. att Kungl. Maj:ts förslag om, att Kungl. Maj:t måtte medgifvas rätt att, vid behof och i den mån allmänna frostminskningsanslaget därtill lämnade tillgång, af detta anslag disponera medel till enahanda ändamål och under enahanda villkor, som gällde för det norrländska afdikningsanslaget, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid mom. A af denna punkt hade emellertid fogats reservation af herrar *Persson* i Tällberg, *Wiklund*, *Starbäck* och *Ström*, hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa, att med bifall till den i ämnet väckta motionen detta anslag måtte bestämmas till 800,000 kronor.

Sedan till en början utskottets i mom. A. gjorda hemställan föredragits, lämnades på begäran ordet till:

Herr Andersson i Baggböle: Herr talman, mina herrar! Såsom herrarne finna af föreliggande utlåtande, har statsutskottet kommit till ett annat beslut, än hvad jag i min motion föreslagit, nämligen anslagens höjande till 800,000 kronor.

Då emellertid uti väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landbruksstyrelsen för närvarande finnes till gemensam behandling in-

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

neliggande kostnadsförslag till frostminskningsföretag å omkring 3,700,000 kronor, hvaraf från fonden skulle utgå 1,850,000 kronor, synes det mig vara uppenbart, att ett anslag af 500,000 kronor är på långt när icke tillräckligt, hvarför jag, herr talman, anhåller att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Enander* och *Sundin*.

Herr vice talmannen: Herr talman! Det kan ju måhända vara möjligt, att ifrågavarande anslag skulle kunna under den närmaste framtiden behöfva något ökas, men om det är nödvändigt för tillfället, det undrar jag likvisst. Hade det varit så, att någon nödvändighet i sådant afseende förelegat, föreställer jag mig, att Kungl. Maj:t icke hade uraktlåt it att därom göra framställning hos Riksdagen.

Förevarande anslag är ju så stort, att man torde kunna vara tillfredsställd med detsamma ännu någon tid, och att nu på en gång öka anslaget från det af Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 500,000 till 800,000 kronor, synes mig vara ett alltför djärft steg, i synnerhet att taga detta steg på grund af enskild motionärs förslag. Vi hörde nyss, att motionären icke hade något annat att anföra för bifall till motionen, än hvad som står att inhämta af densamma, och vid sådant förhållande synes det mig, att kammaren icke gärna kan annat än bifalla Kungl. Maj:ts förslag, hvilket utskottet tillstyrkt.

Herr Ahlstrand: Såsom den förste talaren upplyste, finnes för närvarande hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen till gemensam behandling inneliggande förslag till frostminskningsföretag för en beräknad kostnad af omkring 3,700,000 kronor, motsvarande ett anslag ur frostminskningsfonden af 1,850,000 kronor.

Det är alldeles uppenbart, att det af Kungl. Maj:t nu äskade och af statsutskottet tillstyrkta anslag är alldeles för litet, och jag har således full anledning att biträda motionen. För den händelse emellertid den icke skulle vinna Riksdagens bifall, skall jag tillåta mig att uttala den förhoppning, att Kungl. Maj:t till nästkommande års Riksdag måtte aflåta proposition om beviljande af en anslagssumma, som bättre motsvarar det verkliga behovet.

I detta anförande instämde herrar *Nydal*, *Starbäck*, *Zimdahl*, *Eriksson* i Rödsta, *Jonsson* i Lycksele och *Berglund*.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Såsom herrarne finna, är det nu för första gången denna rubrik »norrländska afdikningsanslaget» förekommer, hvarigenom det möjliggöres att erhålla anslag

vare sig ändamålet med arbetsföretaget afser frostminskning eller uppodling af till åker eller äng tjänlig mark. Förut har det varit ett mycket stort hinder att kunna erhålla anslag, då det fordrats, att arbetsföretaget skulle afse endast frostminskning, men detta oakadt hafva, såsom motionären redan påvisat, så stora kraf ställts på anslaget, att det icke på långt när räckt till och att ansökningar därom fått hvila i många år.

För min personliga del kan jag naturligtvis icke hafva något eget intresse af denna fonds höjande, men jag har mycket intresse af att denna fond ändå höjes, så att vi kunna kultivera Norrland, hvilket jag anser vara af mycket stor vikt. Men bakom detta intresse ligger ett icke så litet eget intresse, nämligen att jag vill hoppas, det Kungl. Maj:t och således chefen för jordbruksdepartementet till nästkommande års Riksdag skall afgifva förslag om att något mera lossa på dessa band, så att äfven andra delar af vårt land än de fyra norrländska länen måtte komma i åtnjutande af bidrag från afdikningsanslaget, hvilket jag anser skulle komma att blifva till ofantligt stor betydelse för kulturens utveckling i vårt land.

Jag vill äfven begagna tillfället att uttala ett annat önskemål, nämligen att dikningslagen måtte omarbetas i praktisk riktning, så att den icke såsom nu lägger hinder i vägen för att draga praktisk nytta af statsbidragen eller statslånen, eller med andra ord att lagen måtte snarast möjligt underkastas en fullständig revidering.

Då det nu emellertid visat sig, att behofvet för de norrländska länen är synnerligen stort, anser jag det vara mycket önskvärdt, om denna kammare, som alltid visat ett varmt intresse för utvecklingen i Norrland, ville antaga motionärens förslag, hvartill jag, herr talman, tillåter mig att yrka bifall.

Med herr Persson i Tällberg förenade sig herrar *Ström* och *Olsson* i Älfaldsåsen.

Herr Hörnstén: Herr talman, mina herrar! Då jag varit med om att underteckna ifrågavarande motion, anser jag det vara min plikt att nämna några ord om motiven därtill.

Jag har haft tillfälle att genomresa vidsträckta delar af öfre Norrland, och just med afsende å det föreliggande förslaget och herr Anderssons motion om beviljande af ett högre anslag än det af Kungl. Maj:t begärda har öfverallt, hvarest jag färdats, ett lifligt intresse förspotts. Där finnas icke endast myrmarker, som genom utdikning skulle kunna göras odlingsbara, utan äfven sjöar, som genom aftappning kunde göras gräsbärande utan någon annan kultivering, och detta är särskildt förhållandet inom en stor del af lappmarken. Med det uppsving, som mejerinäringen synnerligast genom Norrbottens och Västerbottens hushållningssällskap er-

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

hållit i dessa trakter, är det alldeles gifvet, att befolkningen, som icke äger vidare tillgång till någon lättare odlingsbar jord än myrar och dessutom aftappade sjöars 'bottnar' för att därigenom få sitt foderbehof fyllt, skall vara mycket intresserad af att erhålla sådana statsbidrag, hvarom nu är fråga, till så högt belopp som möjligt. Äfven detta, att redan från början så mycket som möjligt höja anslaget i fråga, torde vara ett af sätten att inom Sveriges gränser återeröfra Finland och Norge, hvarom det nu så mycket talas, och på grund af dessa skäl anhåller jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Lundström* instämde häruti.

Herr *Lindblad*: Ja, herr talman, detta är en norrländsk fråga, och därför borde kanske icke en representant från mellersta Sverige uppträda i densamma, men det torde i alla fall tillåtas mig att nu yttra några ord.

Då Riksdagen så sent som förlidet år höjde det allmänna frostminskningsanslaget från 500,000 till 700,000 kronor, torde nu knappast föreligga giltiga skäl att redan nu ytterligare höja detta stora anslag. Låt vara, att Kungl. Maj:ts regering på anförda skäl funnit sig föranlåten att uppdelat anslaget i två olika fonder, nämligen en allmän fond å 200,000 kronor och en speciellt för Norrlands behof afsedd afdikningsfond å 500,000 kr. — detta motiverar dock icke en sådan höjning af anslaget, som här blifvit ifrågasatt. Visserligen har herr *Daniel Persson* här anført, att villkoren för anlåtande af den sistnämnda fonden skulle lättas därhän, att bidrag från densamma skulle kunna utgå äfven för torrläggning af sådan jord, som lämpar sig för odling, men äfven om detta skulle vara till fördel för Norrland, anser jag icke, att man nu bör öka anslaget med ett så betydande belopp som det, hvarom här är fråga.

En alldeles särskild anledning för mig att i detta fall vara något betänksam finner jag i följande yttrande af herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet — se sid. 178 i utskottets utlåtande —: »Beträffande däremot styrelsernas hemställan om anordnande af mer betryggande garantier för underhållsarbetenas behöriga fullgörande, så anser jag visserligen en dylik anordning vara synnerligen önskvärd och behöflig, men förutsätter densamma en ingående utredning, som ännu icke föreligger.» Statsutskottet har också observerat samma sak och säger därom å sid 181: »Beträffande villkoren för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från ifrågavarande anslag, har utskottet funnit, att bland dem saknas tillfyllestgörande bestämmelser till betryggande af underhållet utaf de med statsbidragen utförda arbetena; men då af hvad departementschefen till statsrådsprotokollet anført framgår, att efter behörig utredning anordnande af betryggande garantier i detta hänseende är att emotse, har utskottet endast velat uttala önskvärd-

heten af att åtgärder må vidtagas, på det att föreskrifter i sådant afseende må varda så snart ske kan meddelade.» Jag ber att få stryka under båda dessa uttalanden. För min del anser jag det icke vara nog med att man beviljar anslag för verkställande af utdikningar, utan man bör därjämte äfven — och det framför allt — se till, att de gjorda arbetena i behörig ordning underhållas, ty eljest blifva dessa afdikningar endast ett sätt att utan nytta förbruka anslag och göra af med pengar. Men vårt land är för fattigt, för att man skall kunna tillåta, att dylika en gång gjorda förbättringar utan vidare skola få förfalla. Jag kan af egen erfarenhet omtala, att äfven i mellersta Sveriges provinser — ja, jag kan nämna den provins, hvarifrån jag själf är — förekomma exempel på, att det understöd, som lämnats från odlingslånefonden, blifvit på sådant sätt förfuskadt. Jag känner sålunda till odlingsföretag, där vederbörande, oakadt de därtill varit skyldiga, icke verkställt odling af den torrlagda marken. Jag anser därför, att det är lika viktigt att se till, att ett verkställt arbete äfven underhålles.

Vidare anförde den siste ärade talaren, att man genom att tappa en hel del sjöar skulle kunna på enkelt sätt vinna nya slätter- och odlingsmarker, och han sade, att detta med fördel skulle låta sig göras särskildt i Norrland. Ja, mina herrar, jag tror icke, att vi i det fallet skola gå öfver ån efter vatten — vi behöfva blott se här nedanför våra fönster på riksdagsområdet. Där ha vi i Norrström en ful och vanställande »puckel», och där kan utföras ett arbete, som jag rekommenderar till herr statsrådets synnerliga uppmärksamhet. Han bör icke kasta blickarna allt för långt bort, utan först se till, hvad som kan och bör göras på vida närmare håll. Om vi försumma torrlägningsföretag och odlingsmöjligheter inom landets bördigaste provinser, där man har förträffliga kommunikationer och där befolkningen redan är hemmastadd och van vid jordbruk, då tror jag icke, att vi hafva några verkliga fördelar af att vända oss långt bort till fjärran nejder, där vi trots våra ansträngningar ha svårt att öfvervaka och utveckla ett koloniseringsarbete.

Den af mig nu vidrörda frågan — Mälarens reglering — ber jag att få rekommendera till benägen uppmärksamhet. Måhända kommer den längre fram under riksdagens lopp att blifva föremål för Riksdagens handläggning. Här finnes verkligen anledning att göra något, det vågar jag försäkra. Den areal, som det här är fråga om, mina herrar, omfattar c:a 28,000 tunnland gräsbärande eller odlingsbar mark, och om icke borttagandet af den här »puckeln» kan i en hast göra all denna mark torrlagd, skola dock därigenom de olägenheter betydligt *förminska*s, för hvilka jordbrukarne i dessa trakter, om också icke hvarje år, dock synnerligen ofta, äro utsatta till följd af Mälarens öfversvämningar.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Andra Kammarens Prot. 1906. N:o 21.

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

Herr Lindhagen: Jag ber på förhand om ursäkt, om jag, som först nu varit i tillfälle att infinna mig, här kommer att upprepa åtskilligt af hvad till äfventyrs förut framhållits under debatten i förevarande fråga.

Jag vill här särskildt fästa uppmärksamheten på, att nu ifrågasvarande, af Kungl. Maj:t föreslagna anslag å 500,000 kronor afser att fylla ett behof för Norrland, som förut tillgodosetts af den så kallade frostminskningsfonden, af hvilken den ojämförligt största delen har utgått till de nordligaste länen just för samma ändamål, som detta anslag afser. Någon ökning i anslaget utöfver det belopp, som förut utgått för ändamålet, har dock nu föreslagits. Då jag sett i pressen och äfven hört af riksdagsmän framhållas, att man betraktar dessa 500,000 kronor såsom en ny present till Norrland, vill jag fästa uppmärksamheten på, att det nya anslag, som det här kan blifva fråga om, utgör ett jämförelsevis ringa belopp, då redan förut en i det närmaste lika stor summa som den här nu föreslagna utgifvits för de norrländska behofven i förevarande afseende.

Till stöd för behofvet af ett särskildt dylikt anslag för Norrland vill jag endast framhålla, att Norrland är ett mycket yngre land än det öfriga Sverige. Däruppe finnas så oändligt många myrar och outdikade sankmarker; här nere åter ha dylika marker under årens lopp och med statsmakternas understöd förvandlats till odlingsbara marker. Däruppe har befolkningen fortfarande att strida med oerhörda svårigheter för att kunna blifva af med det myckna vattnet och minska frostländigheten. Det är alldeles klart, att en sådan landsdel behöfver ett alldeles särskildt kraftigt understöd för utdikningsändamål.

Motionären har nu föreslagit en ökning i detta anslag å 300,000 kronor, och frågan blir då, om det verkligen är skäl i att använda ytterligare dessa penningar för nu ifrågasvarande ändamål. Jag kan dock intyga, att så verkligen är. Detta ligger, som sagdt, redan i sakens natur. Under min resa i Norrland var jag äfven i tillfälle att se lappsambällen på nära håll, och jag fann då, att man på flera orter, såsom exempelvis inom Arvidsjaurns socken, var ifrigt sysselsatt med stora afdikningsföretag just med anledning af det understöd, som staten därvidlag lämnade. Det sades allmänt däruppe i Arvidsjaur, att just detta statsmakternas ingripande hade skapat en helt annan tillförsikt hos folket än det hade förut; folket hade funnit, att det nu fått många nya möjligheter. Det var nästan ingen by, som jag passerade, där man icke med ifver hade tagit upp just denna fråga. Jag tror sålunda, att det vore synnerligen lyckligt och i alla afseenden rättvist, om man nu ytterligare ökar detta anslag.

Här gäller för öfrigt detsamma, som af mig anfördes här på förmiddagen för beviljandet af anslaget åt Jönson-Rösiö. När vi bevilja så stora anslag för rent militära ändamål, såsom till exem-

pel 7,000,000 kronor till Boden, för att nu icke tala om de stora kostnaderna för den omtvistade förflyttningen af öfningsplatsen vid Vännäs till Umeå, och så vidare, förefaller det verkligen bra egendomligt, att man icke vill vara med om att något öka anslaget till nu ifrågakvarande ändamål, som ju dock afser det allra viktigaste eller att skapa nya lifsförnödenheter och nya tillfällen till uppehälle för befolkningen. Detta är verkligen ett produktivt anslag, ty det kommer alltid sedermera på ett eller annat sätt staten och dess invånare till godo.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Wiklund: Herr talman, mina herrar! Säsom enhvar kunnat finna, stöder sig det nu föreliggande förslaget på det förslag, som af Norrlandskommittén afgifvits i detta ämne. Detta Kungl. Maj:ts förslag innebär icke någon förhöjning af det redan utgående anslaget till frostminskningsfonden, men det innebär dels en fördelning så, att för Norrland skulle finnas en särskild fond, det norrländska afdikningsanslaget, och dels åtskilliga ändringar af villkoren för erhållande af bidrag från detta anslag.

Ett bland dessa förändrade villkor är, att bidrag skulle kunna lämnas äfven för undersökningskostnaderna, hvilka i många fall kunna blifva ganska kännbara. En annan förändring i villkoren är den, att bidrag äfven skulle kunna lämnas för utdikning af sådana marker, om hvilka man icke kan säga, att de äro direkt frostförande. Jag anser för min del detta Kungl. Maj:ts förslag med afseende å de förändrade villkoren vara synnerligen välbetänkt.

Men Kungl. Maj:t har också föreslagit ett annat villkor, nämligen att de besparingar, som möjligen kunna göras å frostminskningsfonden, skulle kunna få öfvertöras till det norrländska afdikningsanslaget. Säsom känt är, höjdes frostminskningsfonden vid 1905 års riksdag till 700,000 kronor. Enligt den tablå, som finnes bifogad utskottets betänkande, har för öfriga delen af landet med undantag af Norrland under de sistförflutna 5 åren statsbidraget från frostminskningsfonden icke i medeltal varit större än 100,000 kronor årligen, och följaktligen har därigenom statsbidraget till Norrland utgått med 600,000 kronor. Då det norrländska afdikningsanslaget nu föreslagits till 500,000 kronor skulle alltså, därest ej de besparingar, som sannolikt komma att uppstå å frostminskningsfonden därigenom att denna ej komme att af öfriga delar af landet med undantag af Norrland anlitas mera än förut, statsbidraget till Norrland minskas med 100,000 kronor. Det är för att förekomma en sådan minskning som Kungl. Maj:ts nu föreslagit att få från frostminskningsfonden öfverföra möjligen uppkommande besparingar till det norrländska afdikningsanslaget. Men statsutskottet har emellertid icke velat vara med om denna del af Kungl. Maj:ts proposition, emedan, som det säger, »en sådan

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

anordning skulle ur ordningens och redans synpunkt kunna befinnas olämplig.»

Emellertid är det ju så, att för den, som är norrlänning eller eljest känner, hvilka utvecklingsmöjligheter som finnas däruppe, i all synnerhet i Öfre Norrland, måste det vara en bjudande plikt att se till och göra hvad man kan, för att staten må bidraga så mycket som möjligt till att de oerhörda odlingmarker, som där finnas, snarast möjligt blifva kultiverade. Ty det är icke blott på industriens område, som det finnes stora utvecklingsmöjligheter i Norrland, utan sådana finnas också i lika hög grad på jordbrukets område. Tusentals unga och kraftiga personer behöfde sannerligen icke lämna vårt land för att söka sin utkomst utomlands, ty i Norrland finnes det utrymme nog. Men den enskilda företagsamheten måste, kanske till och med kraftigare än hittills skett, stödjas och hjälpas, ty det är icke möjligt för dem, som bo däruppe och äga dessa marker och som i allmänhet kunna sägas vara endast småbrukare, att åstadkomma denna afdikning, och när de i alla fall vilja göra en så stor uppoffring, att de bestrida hälften af den erforderliga kostnaden, synes det mig, att staten borde se till, att brist i anslaget icke uppkommer, så att man på grund däraf måste vänta år efter år, innan något bidrag från detsamma kan erhållas.

Jag skall emellertid nu icke tillåta mig att yrka bifall till reservationen, när det väl icke finnes den ringaste utsikt för att denna skall vinna Riksdagens bifall, men jag tillåter mig däremot att uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t till ett kommande år må se till, att så stort anslag begäres, som erfordras för att de inkomna ansökningarna om bidrag må kunna bifallas och afdikningen sålunda icke måtte komma att gå alltför långsamt.

Herr Nylander: Jag skall endast tillåta mig att fästa herrarnas uppmärksamhet därpå, att Kungl. Maj:ts framställning grundar sig på en hemställan af den så kallade Norrlandskommittén, af hvilken de två sista ärade talarne varit ledamöter och som afgaf sitt utlåtande den 27 oktober 1904. Denna kommitté ansåg, att ett årligt belopp af 500,000 kronor borde anvisas till den ifrågasvarande norrländska afdikningsfonden och att detta belopp sålunda kunde vara tillräckligt. Detta motiverades därmed, att anslagen till frostminskningsföretag i de fyra nordligaste länen under de senaste åren uppgatt till endast omkring 350,000 kronor om året. En ökning med 150,000 kronor torde dock behövas, och kommittén föreslog därför, att tillsammans 500,000 kronor borde för ifrågasvarande ändamål anvisas.

Vore det nu så, att Riksdagen ville på en gång tillgodose alla de anspråk, som kunna ställas i fråga om anslag till afdikningsföretag i de fyra nordligaste länen, så räckte hvarken 5 eller 800,000 kronor till, utan då finge man räkna med åtskilliga miljoner. Men jag tror, att man härvid bör gå försiktigt till väga,

och då, såsom nämnts, Norrlandskommittén, som ju noga granskad och satt sig in i hithörande förhållandena, ansett 500,000 kronor vara ett tillräckligt belopp, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter det herr talmannen gifvit proposition å de därunder framställda yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Mom. B).

Utskottets hemställan bifölls.

Vid föredragning härupå af *mom. C)* begärdes ordet af

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Tamm, som yttrade: Herr talman! Jag ber endast att vid denna punkt få fästa uppmärksamheten på hvad nyss af en representant på norrlandsbanken omnämndes, nämligen att, om kammaren här bifaller statsutskottets förslag, det kan hända och är mycket troligt, att 100,000 kronor af det nu ifrågasatta anslaget blifva besparade. Det är kanske icke något ondt i detta, men jag tror, att det skulle vara lyckligt, om, såsom Kungl. Maj:t här föreslagit, inom de nordligaste delarna af landet kunde få användas det, som under årets lopp blefve besparadt inom de södra delarna. Jag ber att få understryka, att det icke alls är fråga om någon ökning af anslaget för innevarande år. Anslaget för detta år utgår med 700,000 kronor. Anslagssumman skulle blifva densamma för nästa år, om Riksdagen i stället för att bifalla utskottets förslag godkände Kungl. Maj:ts framställning, och då skulle äfven det norrländska intresse, som här tagit sig uttryck i diskussionen, blifva i synnerligen hög grad tillgodosedt på det sätt, att till de fyra norrländska länen skulle i regel få disponeras 600,000 kronor i stället för endast 500,000 kronor.

Vidare anförde:

Herr Wiklund: Herr talman! Jag har förut haft tillfälle beröra den framställning, som här gjorts af Kungl. Maj:t, nämligen om rätt att till anslaget för de norrländska afdikningarna öfverföra den del af anslaget till frostminskningsfonden, som möjligen kunde blifva besparad, och jag finner denna Kungl. Maj:ts framställning vara synnerligen välbetänkt. Det kan ju icke vara till någon fördel, att ett anslag beviljas, som icke vidare anlitas, och sker den öfverföring, som här är föreslagen, så blir ju anslaget ej större än det, som förut utgått, nämligen 700,000 kronor. Jag vill därför nu yrka afslag å statsutskottets hemställan under

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

punkten C) och bifall till Kungl. Maj:ts förslag om rätt att öfverföra möjliga besparingar å frostminskningsfonden till anslaget för de norrländska afdikningarna.

Herr vice talmannen: Jag vet icke, om det kan vara att tillråda att göra denna öfverföring från frostminskningsanslaget till anslaget för de norrländska afdikningarna. Utskottet har såsom skäl mot att under viss förutsättning skulle af det allmänna frostminskningsanslaget få disponeras medel till det ändamål, som det norrländska afdikningsanslaget är afsedt att tillgodose, velat erinra, att en sådan anordning skulle ur ordningens och redans synpunkter befinnas olämplig. Då hvarje anslag uteslutande borde användas för sitt särskilda ändamål, har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka denna öfverföring. Jag tror också, att det skulle bidraga till oreda, om en sådan öfverföring från det ena anslaget till det andra skulle ske alltemellanåt och kanske till och med hvarje år. Det synes därför vara skäl att biträda utskottets förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Kvarnzelius: Enligt min uppfattning är det en synnerligen lämplig åtgärd, Kungl. Maj:t här föreslagit, och jag kan icke finna, att det skulle lända till egentlig skada för någon part, om Kungl. Maj:ts förslag vunne Riksdagens bifall. Det vore ju icke meningen att tillgripa frostminskningsanslaget förr än alla behof för de södra länen blifvit tillgodosedda. Men om då uppstode något öfverskott, skulle det medgifvas Kungl. Maj:t att disponera detta till afdikningsföretag i Norrland. Därigenom skulle man ju kunna i något större grad tillgodose de stora behof, som göra sig gällande i omförmälda afseende i de nordligaste länen, och det synes mig, att så goda skäl anförts för en sådan åtgärd under den diskussion, som fördes vid behandlingen af punkten A), att man verkligen nu borde taga i öfvervägande, huruvida det icke vore skäl att bifalla Kungl. Maj:ts förslag. Hvad man behöfver i Norrland är naturligtvis ökade utvecklingsmöjligheter för jordbruket. Industrien utvecklar sig där uppe ganska snabbt, och jordbruket kan icke på långt när tillgodose de förefintliga behofven af lifsförnödenheter, utan sådana måste till stor del tagas från Finland. Det är tydligt, att detta förorsakar en nationalförlust, som man borde söka förekomma, och här finnes ju ett praktiskt sätt att för ändamålet anlita. Vidare ökas befolkningen i samma mån som man ökar odlingsmöjligheterna för jordbruket däruppe, och därigenom skulle vi ju få ett lefvande försvar af betydligt värde äfven för det fasta försvar, hvarom vi för några dagar sedan fingo mottaga en kungl. proposition. Äfven ur denna synpunkt är det ju skäl, att man gör hvad man kan i fråga om att utnyttja landets utvecklingsmöjligheter.

På dessa grunder ber jag, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Häruti instämde herr *Karlsson* i Fjäl.

Herr vice talmannen: Ja, men om en sådan öfverföring skulle äga rum, hvilka villkor skulle gälla för de sålunda öfverförda medlens användande? Samma villkor, föreställer jag mig, som nu äro fastställda för användandet af de 500,000 kronor, hvilka anslagits till afdikningsändamål. Nu har ju blifvit framhållet af ledamöter af kammaren, att underhållet af afdikningarna är otillfredsställande. Det är en mycket viktig sak, att underhållet icke försummas. Det är *en* sak att utföra dessa dyrbara afdikningar, men en annan sak att sedermera se till, att de blifva väl underhållna. Jag föreställer mig, att i Norrland finnas icke så få afdikningsföretag, som hafva kostat staten mycket penningar, men som kanhända icke hafva gjort så synnerligen stor nytta. Man talar om afdikningen af de vidsträckta norrländska myrarna, och jag vill gärna medgifva att, om afdikningen icke är nyttig för något annat, den väl är nyttig åtminstone för minskande af frostländigheten. Men säkert är, att i Norrland hafva utförts afdikningar, till hvilka Riksdagen gifvit stora anslag, men som hafva litet eller intet gagnat det ändamål, för hvilket de varit afsedda, just till följd af bristande underhåll och kontroll.

Jag tror således, att det kunde vara skäl att bifalla utskottets förslag äfven i denna punkt. När man nu icke kan få den förhöjning man önskar i det norrländska afdikningsanslaget på den väg, som motionären föreslagit, vill man taga den på en omväg, nämligen genom öfverföring från frostminskningsanslaget till det så kallade norrländska afdikningsanslaget. Mig förefaller det, som om kammaren handlade rättast uti att kammaren bifölle utskottets förslag, hvilket står i bättre öfverensstämmelse med kammarens nyss fattade beslut än Kungl. Maj:ts framställning.

Herr Zetterstrand: På grund af de skäl, som här från flera håll blifvit framställda, förefaller det äfven mig vara ganska lämpligt, om kammaren ville medgifva att, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, befintligt öfverskott å det allmänna frostminskningsanslaget finge öfverflyttas till ifrågavarande norrländska anslag. Genom ett dylikt beslut skulle ju icke något högre anslag beviljas, utan alldeles samma anslagsbelopp skulle af Riksdagen fastställas. Men med detta anslag skulle man i alla fall komma i tillfälle att i ganska väsentlig mån tillmötesgå de önskingar, som från norrlänningarnas sida här blifvit uttalade. Det är ju gifvet, att de medel, som för sådant fall skulle öfverflyttas från det allmänna anslaget till det norrländska anslaget, skulle vara underkastade samma villkor i afseende å användandet, som gälla för det norrländska anslaget. Detta

*Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)*

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

står ju också i Kungl. Maj:ts proposition, och när så är förhållandet, kan jag icke finna, att någon oreda skulle behöfva uppstå, ty det vore ju helt enkelt endast ett öfverförande af öfverskottet å det ena anslaget till det andra.

Det var emellertid en annan sida af saken, som herr vice tal-
mannen äfven berörde. Det var nämligen det förhållandet, att
åtskilliga afdikningsföretag i Norrbotten icke skötas så, att man
kan säga, att det med dem afsedda ändamålet vinnas. Jag är den
förste att erkänna detta. Att så förhåller sig, ser man på de rap-
porter, som afgifvas af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Detta är
ett sorgligt förhållande, och jag tror därför, att kontrollen behöf-
ver skärpas. Men detta gäller, vare sig kammaren stannar vid de
500,000 kronorna eller sätter anslaget till 500,000 kronor plus
detta öfverskott. Samma anmärkning gäller såväl i ena fallet som
i det andra.

Nu tror jag likväl, som sagdt, att när medlen i alla fall an-
vändas, kunna vi låta norrlänningarna disponera öfverskottet och
sålunda gagna dem. Öfverför man anslaget, kan man göra detta
utan större ansträngningar.

Herr talman, jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag, som
jag tror i detta fall är synnerligen välbetänkt.

Herr Widén: Jag hade icke alls tänkt begära ordet i denna
fråga, då jag förut icke särskildt sysselsatt mig med de norrländska
spörsmålen. Jag kan emellertid icke afhålla mig från att påpeka
det, såsom mig synes, i hög grad egendomliga däruti, att vi här
gå att bevilja ett anslag, om hvilket nästan alla talare som upp-
trädt äro öfverens att det lämnar öfverskott, men på samma gång
skulle neka Kungl. Maj:t att använda detta öfverskott på lämpligt
sätt. Vi ha ju nyss beviljat 500,000 kronor för norrländska af-
dikningsanslaget, men skulle nu vara rädda för att Kungl. Maj:t
på samma sätt och under samma villkor skulle få använda ett
litet öfverskott på allmänna frostminskningsanslaget. Ett sådant
förfarande synes mig vara i hög grad inkonsekvent.

Här har nämnts — och det har också utskottet anfört såsom
motiv — att det skulle åstadkomma oreda, om man medgäfvde öf-
verskottets användande, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit; jag tror
emellertid, att det finns rätt många precedensfall på att Kungl.
Maj:t medgifvits ett sådant användande af öfverskott på ett anslag.
För tillfället vill jag anföra följande, som faller mig i minnet.
Riksdagen beviljar årligen anslag till särskild polisbevakning på
landet, liksom också årligen anslag till åtgärder för gröfre brotts
upptäckande samt förbrytares efterspanande och gripande. Detta
är två särskilda anslag, men på samma gång har Riksdagen alltid
medgifvit, att öfverskott på det förra anslaget får användas till
samma ändamål, som det senare anslaget är afsedt att tillgodose.

Det finns för öfrigt nog flera andra dylika precedensfall. Mig

synes det följaktligen rimligt, att bifalla det yrkande som herr Wiklund framställt. För min del hör jag till dem, som stode på utskottets sida i den föregående afdelningen af denna punkt. I denna del åter kommer jag att rösta för herr Wiklunds förslag, till hvilket jag alltså yrkar bifall.

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

Herr *Sundin* instämde häruti.

Herr Wiklund: Herr talman! Jag kan icke underlåta att med några få ord erinra herr vice talmannen om att det här icke är fråga om ökning af anslaget: det är precis lika mycket som förut utgick för detta ändamål eller 700,000 kronor för hela riket, ehuru en uppdelning sker så, att frostminskningsanslaget blir 200,000 kronor och återstoden 500,000 kronor utgör det norrländska afdikningsanslaget. Om det nu, såsom skett förut, skulle visa sig, att endast 100,000 kronor erfordras för öfriga delen af landet med undantag af Norrland, och således en besparing på allmänna frostminskningsanslaget uppstå med t. ex. 100,000 kronor, som icke skulle få användas uppe i Norrland, blefve det ju faktiskt en minskning i anslaget för Norrland med dessa 100,000 kronor, så att statsbidraget komme att utgå endast med 500,000 kronor i stället för med 600,000 kronor. Att frostminskningsfonden vid 1905 års riksdag höjdes från 500,000 kronor till 700,000 kronor berodde gifvetvis på de ökade krafven på statsbidrag i Norrland.

Jag hemställer emellertid, om det kan vara skäl i att på detta sätt och genom att låta en uppkommande besparing ligga oanvänd minska ett anslag, som så nyligen ansetts vara nödvändigt och därför också beviljats. Jag tror icke heller, att det kan vara skäl i att minska anslaget, medan man förväntar en utredning eller ett förslag till förbättrade bestämmelser i fråga om underhållet af afdikningarna.

Jag anser, att alla skäl tala för att låta statsbidraget utgå med samma belopp som förut till Norrland, nämligen 600,000 kronor, och för att det skall kunna göra det är det nödvändigt, att Kungl. Maj:t medgifves rätt att öfverföra möjligen uppkommande besparingar på allmänna frostminskningsanslaget till norrländska afdikningsanslaget.

Med herr Wiklund förenade sig herrar *Andersson* i Baggböle och *Jonsson* i Lycksele.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag kan icke dela den siste ärade talarens åskådningssätt i detta fall, ty det borde icke vara någonting som hindrar, att Norrland hädanefter som hittills kan få bidrag från allmänna frostminskningsfonden, på *de gamla villkoren nota bene*; däremot har regeringen nu funnit anledning att dela på den ursprungliga fonden, just för att tillgodose Norrlands

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Fort.)

särskilda kraf på att under andra villkor — som äro mycket fördelaktigare — få disponera den halfva miljon, som redan beviljats.

Jag tycker att herr vice talmannen såsom representant för statsutskottet här framlagt så tydliga skäl för att man bör upprätthålla ordning och reda i bestämmelserna för dessa olika fonder, så att icke framdeles i afseende å allmänna frostminskningsanslaget olika bestämmelser skola iakttagas i afseende å norra och å södra Sverige.

Talaren på norrköpingsbänken medgaf att det är sant, att vi hafva många afdikningsföretag här i landet, som icke vederbörligen kontrolleras och icke i fortsättningen underhållas, sedan de väl påbörjats. Härvidlag resonerar han emellertid som så: om detta nu äger rum med det mindre anslaget, gör det ingenting, om vi också öka på beloppet och bevilja mera. Jag kan icke se saken på samma sätt, utan om man ännu icke kunnat åvägabringa tillräckligt betryggande bestämmelser — hvilket också departementschefen och statsutskottet erkänt — synes det mig, att vi i första rummet skola söka få dessa betryggande bestämmelser till stånd för att undvika detta att blott *bevilja anslag* och sedan låta allt gå vind för våg. Om vi verkligen vilja framtinga sådana bestämmelser, förefaller det mig, som om vi skola gå den af statsutskottet anvisade vägen.

Herrar norrlänningar må ursäktas oss, som äro från södra och mellersta delarna af landet, att vi icke kunna fullt lita på de blomstermålningar, som en talare från Sundsvallstrakten upprullade för oss. Han framhöll att det vore till skada för vårt land, att Norrland icke kunde producera sitt behof af brödsäd. Men det gör ju icke heller hvarken södra eller mellersta Sverige! Då skola vi väl icke tro, att Norrland kan gå en sådan framtid till mötes, hvilka uppoffringar man än månne vilja göra, utan vi få inskränka våra önsknings till hvad som *kan uppnås*.

Af denna anledning håller jag, herr talman, fortfarande på utskottets hemställan.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Jag kan ej finna annat än att herr Wiklund alldeles riktigt relaterat förhållandena, men att den siste talaren missuppfattat förhållandena rörande det allmänna frostminskningsanslaget. Den siste talaren sade nämligen, att norrlänningarna skulle ha rätt att af detta allmänna frostminskningsanslag uppbära erforderliga medel, nota bene om de ställde sig till efter rättelse de villkor, som gälla för detta anslag. Men i den kungl. propositionen står det, att det allmänna frostminskningsanslaget är afsedt till understödande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet af sådana myrdikningar och vattenaftappningar inom *öfriga delen* af riket, hvilkas ändamål är att minska frostilländigheten. Således kan ej något af dessa 200,000 kronor användas däruppe i Norrland, om icke den rätt gifves Kungl. Maj:t, som i propositionen begäres. Vill man därför återföra för-

hållandena till hvad som var förut, d. v. s. att norrlänningarna skulle kunna konkurrera inom alla dessa 700,000 kronor, så föreställer jag mig, att man måste bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

*Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)*

Herr Kvarnzelius: Anledningen, hvarför jag begärde ordet, var att bemöta herr Lindblad i hvad han påstod, att anslaget äfven skulle kunna användas för Norrland. I det afsendet är jag nu förekommen af herr Zetterstrand. Men då jag emellertid har ordet, skall jag be att få tillägga några ord. Han sade, att jag yttrat, att härigenom skulle man kunna få jordbruket så uppdrifvet i Norrland, att import af spannmål där ej skulle behövas. Jag talade, såvidt jag minnes, om »lifsförnödenheter» och syftade närmast på husdjursskötsel och de lifsförnödenheter, som härflyta häraf; och jag tror, att i detta fall mitt då fällda yttrande äger sin fulla bärrighet.

Herr Hellgren: Det sades här nyss, att tiderna förändras och vi med dem. Det var med hänsyn till det, enligt talarens mening, stora anslag, som nu begärts särskildt för Norrland och utvecklingen af dess jordbruk. Jag anser icke detta i något afseende såsom ett mene tekel, utan tvärtom anser jag det såsom någonting godt. Tiden står aldrig stilla, och då skulle det vara mycket illa, om vi gjorde det. Det är ej så många år tillbaka, då man i mellersta och södra Sverige i allmänhet betraktade Norrland såsom en obygd, där man allra minst kunde tänka på jordbrukets utveckling, utan där man föreställde sig att jordbruket helt enkelt var omöjligt. Genom den i Norrland uppblomstrande industrien och förbindelserna med det öfriga riket ha förändringar härutinnan inträdt till Norrlands förmån. Det finnes såsom den, hvilken är bekant med norrländska förhållanden, vet, mycket stora utvecklingsmöjligheter för jordbruket därstädes; men man kan väl säga, att detta ännu, trots allt det som gjorts, ligger i sin linda och torde komma att göra det, såvidt icke riktigt kraftiga tag tagas för att hjälpa jordbruket framåt där. Jag skall därför be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i detta afseende.

Den »oreda», som därigenom skulle uppstå, kan väl icke vara svår, ty hela denna fråga är egentligen blott en bokföringsfråga. Skulle man sedermera ej vilja fortsätta med denna bestämmelse, har man väl att hoppas, att chefen för jordbruksdepartementet, som behjärtat saken, då kommer till nästa Riksdag med begäran om högre anslag, så att man ej behöfver denna bestämmelse som här är i fråga.

Herr vice talmannen: Blott ett par ord till herr Wiklund, som sannolikt har missuppfattat hvad jag sist anförde. Jag vet alltför väl, att här icke är fråga om någon höjning i anslagen,

Ang.
norrländskt
afdiknings-
anslag
m. m.
(Forts.)

500,000 kronor och 200,000 kronor, utan hvad jag talade om, var en höjning i *den* meningen att, då man öfverför medel från frostminskningsanslaget till det norrländska afdikningsanslaget — exemplis 100,000 kronor såsom herr Wiklund nämnde — så höjer man i själfva verket det norrländska afdikningsanslaget. Jag nämnde i sammanhang med det, att här har ju förut behandlats en motion om förhöjning af norrländska afdikningsanslaget med 300,000 kronor; och därför sade jag att, när man ej kan få höja anslaget på sätt i motionen föreslagits, så söker man nu höja det genom att öfverföra en del medel från frostminskningsanslaget.

Härmed var öfverläggningen slutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan och dels afslag därå och bifall i stället till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen, som gjorde propositioner jämlikt dessa yrkanden, förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i femtiosjätte punkten mom. C) af utskottets förevarande utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Voteringen utvisade 92 ja mot 86 nej, hvadan kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 57 och 58.

Lades till handlingarna.

Punkterna 59—63.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang.
ett internationellt
landtbruksinstitut
i Rom.

Punkten 64, angående anslag till ett internationellt landtbruksinstitut i Rom.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, till bestridande

af kostnaden för Sveriges deltagande i ett internationellt landtbruksinstitut i Rom, på extra stat för år 1907 anvisa 5,000 kronor.

*Ang.
ett internatio-
nellt landt-
bruksinstitut
i Rom.
(Forts.)*

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Tamm anförde: Herr talman! Jag tror att jag icke misstager mig för mycket, om jag vågar tyda utskottets mycket korta afslagsmotivering här såsom präglad af välvilja. Det slut, hvartill utskottet kommit, tycks bero dels därpå, att utskottet icke tyckes anse nyttan af ett dylikt institut ännu vara tillräckligt ådagalagd, och dels därpå, att det ännu icke visats, att flertalet civiliserade stater komma att deltaga i detsamma.

Hvad först beträffar nyttan, som kunde tillföras Sverige af ett deltagande i institutet, så finnes å sid. 192 andra stycket nedifrån ett kort sammandrag, utvisande hvilka fördelar man kunde draga af ett deltagande häri. Dessa punkter kunna ju till en början synas väl sväfvande och knapphändiga. Men man får då betänka, att den statistik, som härifrån skulle erhållas, skulle vara af sådan natur, att den icke på något sätt af det egna landets statistiska byrå kunde erhållas, och äfvenså att de meddelanden, som från institutet skulle komma landtbruket till godo, skulle komma på telegrafisk väg och innehålla verkligt aktuella saker, och vidare, att den världsstatistik, som nu skulle komma att framläggas, skulle vara grundad på telegrafiska meddelanden från hela den civiliserades världens tekniska, ekonomiska och kommersiella centra samt bearbetad efter de allra modernaste metoder. Och man torde då finna det naturligt, att resultatet af denna statistik skulle bli helt annat än det man nu har till sitt förfogande.

Det yttrades också vid den kongress, där man beslöt inrättandet af detta institut, af en ledamot, att denna statistik komme att bli en lefvande statistik, som direkt skulle uppmuntra landtmännen till handling. Det blir ju så, att samtliga de meddelanden, som på telegrafisk väg ingå till ett land, som deltager i detta institut, komma att införas uti dess landbrukstidskrifter och på detta sätt komma landbrukarne till godo.

Att institutets verksamhet på öfriga områden, som falla inom dess uppgift, icke kan vara annat än till nytta, det är alldeles tydligt, och jag ber endast att i det hänseendet få erinra om att institutet ägnar sig åt studiet af och utbredande af kunskap om de växtsjukdomar, som uppträda på olika håll. Att det icke direkt ägnar sig åt kreaturssjukdomar, är beroende på att från vissa nationer uttalades farhågor för att detta skulle kunna menligt in-

Ang.
ett internationellt land-
bruksinstitut
i Rom.
(Forts.)

verka på kreaturshandeln. Emellertid är förhållandet, att just till följd af farhågan hos åtskilliga af kongressens ledamöter att alltför mycket binda sig hafva institutets stadgar blifvit i viss mån något sväfvande. Men det är att hoppas, att sedan institutet fått verka en tid och arbetsmetoderna blifvit stabila, kommer dess praktiska nytta att framträda i högre grad.

Men jag tror, att utskottet kanske i främsta rummet ställt sig tveksamt, därför att det icke haft sig bekant, huruvida hela den civiliserade världen skulle deltaga uti detta institut. Jag ber då att få meddela kammaren, att i närvarande stund samtliga Europas länder ha underskrifvit konventionen eller genom befullmäktigade ombud förklarat sig skola underskrifva densamma, med undantag för Österrike och England, hvilka dock förklarat, att det är troligt att de komma att göra detta, ehuru de ännu icke genom befullmäktigade ombud gjort det, samt till sist Turkiet och Sverige. Dessa två länder äro således de enda, som ännu icke förklarat sig kunna deltaga i detta institut. Båda våra grannländer däremot, såväl Norge som Danmark, ha redan anslutit sig, Norge från första början genom befullmäktigadt ombud och Danmark genom sedermera skedd underskrift. För Danmarks del har detta skett i samma klass som Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att godkänna för Sverige.

Jag kan icke undertrycka den tanken, att det måhända skulle ta sig egendomligt ut, om vi tillsammans med Turkiet skulle vara de enda två stater uti Europa, som undandragit sig att deltaga i ett internationellt arbete, i synnerhet som vi kunna smickra oss med att på flera andra områden, särskildt på vetenskapens område, hafva tagit initiativ till samarbete med öfriga europeiska länder. Jag ber endast att härvid få påminna om de hydrografiska undersökningarna, som pågå till största nytta för det fiske, som kan bedrivas såväl vid våra kuster som ute på atlantiska oceanen. Dessutom vill jag erinra kammaren om, att kammaren i föl emot statsutskottet beviljade medel för Sveriges deltagande i ett annat internationellt institut, arbetsamtet i Basel, och jag kan icke finna annat än att den reella nytta, som vi skulle kunna vänta för vårt land af det internationella institutet i Rom, särskildt genom dess statistik, skulle vara minst lika stor som den nytta, som beredes oss genom arbetsamtet i Basel.

Då jag således anser, att det vore synd, om Sverige så godt som ensamt bland Europas civiliserade stater skulle undandraga sig detta, vågar jag hoppas, att kammaren skall bifalla Kungl. Maj:ts förslag, då det ifrågasatta anslaget håller sig inom så rimliga gränser som högst 5,000 kronor. Jag ber herrarne observera, att uti institutets reglemente är stadgadt, och därtill särskildt garanteradt utaf den italienske konungen, att årsafgiften för hvarie röst är högst 2,500 francs. Här är för Sveriges del föreslaget två röster, hvilket gör 5,000 francs eller ungefär 3,500 kronor. Öfver-

skjutande 1,500 kronor har jag tänkt mig möjligen skulle förslå — och jag tror, att de skola göra det — till den telegramväxling, som oupphörligt skulle komma att äga rum mellan någon därtill utsedd person i Sverige och institutets permanenta kommitté i Rom, samt för den resa, som hvart tredje år skulle behöfva företagas af vårt ena ombud till den då sammanträdande generalförsamlingen. I likhet med landtbruksakademien har jag tänkt mig, att det andra ombudet skulle utgöras af vårt diplomatiska eller konsulära ombud i Rom.

*Ang.
ett internationellt landtbruksinstitut i Rom.
(Forts.)*

Jag ber således i kammarens åtanke få rekommendera Kungl. Maj:ts här föreliggande förslag.

Vidare yttrade:

Herr Hammarlund: Vid detta ärendes behandling i statsutskottet uppträdde jag till förmån för Kungl. Maj:ts förslag. Jag ansåg det vara en honnrörssak för Sverige att icke ställa sig utanför, då det här gällde en internationell angelägenhet, då det gällde, att nationerna skulle gemensamt uppträda för främjande af en god sak. Det invändes emellertid då, att det kunde vara lämpligt, att man intoge en afvaktande hållning och såge till, i hvad mån andra europeiska stater komme att ansluta sig till företaget. Denna invändning fann jag ganska rimlig, då jag är en försiktig man. Och under sådana omständigheter ville jag icke reservera mig. Frågan kunde ju komma tillbaka igen. Utskottet tillade ock till afdelningens förslag de slutord, som stå på sid. 194 i utskottets betänkande, i hvilka framhålles, att »närmare upplysningar i fråga om andra nationers anslutning till detta företag synas böra afbidas, innan medel beviljas för Sveriges deltagande i detsamma».

Närmare upplysningar var det, som man önskade. Dessa närmare upplysningar ha vi nu fått ifrån statsrådsbänken. Och för mig åtminstone hafva därigenom de skäl, som funnos för uppskjutande af denna saks afgörande till nästa år, helt och hållet bortfallit. Om det i allt fall är meningen, att Sverige här skall vara med, tror jag icke det är skäl att nu göra något uppskof, utan i stället med detsamma bestämma sig därför. Det skulle ju annars lätt kunna inträffa, såsom också framhållits, att Sverige och Turkiet skulle komma att stå såsom de enda europeiska länder, som icke voro med om detta företag.

Då det är så, att Första Kammaren redan bifallit Kungl. Maj:ts förslag, och då det här gäller Sveriges deltagande på ett internationellt område, synes det mig icke lämpligt, att vi här ställa till en gemensam omröstning i denna fråga, i synnerhet som det i allt fall icke gäller något större belopp. Jag tillåter mig hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Nylander: Statsutskottet har ställt sig något tveksamt

*Ang.
ett internatio-
nellt landt-
bruksinstitut
i Rom.
(Forts.)*

i fråga om det här föreliggande förslaget. Men man var inom utskottet allmänt ense om att Sveriges deltagande i det internationella landtbruksinstitutet i Rom icke skulle kunna medföra någon afsevärd nytta för vårt svenska landtbruk. Därtill kom ock den omständigheten, att de handlingar, som i utskottet voro tillgängliga, icke lämnade de upplysningar, som man hade kunnat önska. Här talas i den kungl. propositionen om att Sverige skulle för detta bidrag på 5,000 kronor tillhöra en viss klass, den fjärde, och få två röster. Men man hade icke reda på hvad detta i själfva verket betydde, huru många klasser det fanns och huru många röster det var i öfrigt. Detta var upplysningar, som man måste ha, innan man ville inlåta sig på denna fråga. Vidare var det icke bekant för utskottet, hvilka nationer som deltog eller ämnade delta i detta institut. Nu äro likväl dessa upplysningar meddelade, så att jag antager, att herrarne skola bifalla förslaget i alla fall. Någon egentlig direkt nytta för Sverige tror jag icke, som sagdt, att detta deltagande i det internationella landtbruksinstitutet i Rom skall medföra. Och jag ber därför, herr talman, att få tills vidare yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 65.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 66.

Lades till handlingarna.

§ 2.

Efter föredragning häruppå af Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående entledigande af militära förtroendeämbetsmän, så snart de finnas icke vara fullt fäldugliga, blef detta utlåtande af kammaren godkänt.

§ 3.

Slutligen föredrogs och godkändes Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 3, i anledning af väckt motion om

skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande af nytt apotekarreglemente.

Jämlikt 63 § riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 4.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra regementskvartermästarebostället $1\frac{1}{8}$ mantal Bredsättra n:o 3 i Stockholms län hörande lägenhet;

n:o 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra fanjunkarbostället 1 mantal Appuna n:o 2 Orrgården jämte Appuna n:o 13, en åker, i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljningen af två till förra korpralsbostället 1 mantal Gustad n:o 2 Käll- eller Korpralsgård i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till förra militiebostället Gärstad n:o 1 Mellangård i Östergötlands län hörande områden;

n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra kronofogdebostället $\frac{1}{2}$ mantal Alsheda n:o 3 Skomakargården i Jönköpings län hörande lägenhet;

n:o 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra mönsterskrifvarbostället $\frac{3}{4}$ mantal Alsheda n:o 6 Ännagård i Jönköpings län hörande lägenhet;

n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af mark från förra majorsbostället $\frac{1}{4}$ mantal Kärr n:o 1 i Kronobergs län;

n:o 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af till förra länsmansbostället $\frac{3}{4}$ mantal Hvitemåla n:o 1 i Kalmar län hörande lägenheten Kullen; och

n:o 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af till förra fänriksbostället Grimskulla n:o 1 i Älfsborgs län hörande andel i vattenkraft m. m.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets memorial:

n:o 30, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel; och

Andra Kammarens Prot. 1906. N:o 21.

n:o 31, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens sjätte hufvudtitel; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 3, i anledning af väckt motion om upphäfvande af tullen å superfosfat.

§ 6.

Herr *C. J. Ödman* afgaf en motion, n:o 135, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 10 till och med 22 äfvensom §§ 25 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Denna motion bordlades.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>J. Larsson</i> i Presstorp.....	under 5 dagar fr. o. m. den 3 mars				
» <i>S. M. Petersson</i> i Snällebo	» 12	»	»	» 3	»
» <i>G. Thavenius</i>	» 4	»	»	» 2	»
» <i>C. A. Danielsson</i>	» 6	»	»	» 2	»
» <i>C. F. Petersson</i> i Dänninge- landa	» 5	»	»	» 6	»
» <i>J. G. Hazén</i>	» 8	»	»	» 2	»
» <i>E. Räf</i>	» 8	»	»	» 3	»
» <i>C. H. Gustafsson</i> i Mjölby	» 2	»	»	» 2	»
» <i>J. Åkesson</i>	» 7	»	»	» 1	» och
» <i>P. O. Lundell</i>	» 4	»	»	» 3	» .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 10,48 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Fredagen den 2 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 nästlidne februari.

§ 2.

Vid föredragning af herr *G. O. Wallenbergs* vid kammarens nästföregående sammanträde framställda och då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa ett spörsmål blef denna anhållan bifallen af kammaren.

§ 3.

Herr *C. J. Ödmans* på kammarens bord hvilande motion, n:o 135, som härefter föredrogs, hänvisades till konstitutionsutskottet.

§ 4.

Vidare föredrogs hvarterdera för sig statsutskottets memorial:
n:o 30, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel; och
n:o 31, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens sjätte hufvudtitel;
och blefvo de i dessa memorial föreslagna voteringspropositionerna af kammaren godkända.

§ 5.

Föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande n:o 3.

§ 6.

Till bordläggning anmälades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens

fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvarsdepartementet;

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till staden Göteborg af ett för den optiska telegrafan förut användt område å Stigbergsåsen;

n:o 33, i anledning af Kungl. Maj:t proposition angående upplåtelse af ett jordområde från kronoparken Åsen till Uppsala universitet för utvidgning af akademiska sjukhusets i Uppsala tomt;

n:o 34, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga torp och en lägenhet under Ryda kungsgård n:is 1—5 i Uppsala län;

n:o 35, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afsondring af mark från kronoegendomen Kvarnberga n:o 1 i Södermanlands län;

n:o 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra majorsbostället Silkesnäs n:o 1 i Kronobergs län hörande torp;

n:o 37, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af sju till förra löjtnantsbostället Svärtingstorp n:is 1 och 2 i Kristianstads län hörande lägenheter;

n:o 38, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från förra korpralsbostället Östraby n:is 12 och 14 i Malmöhus län;

n:o 39, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra korpralsbostället 1 mantal Skee n:o 1 i Hallands län hörande lägenhet;

n:o 40, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra häradsskrifvarbostället 1 mantal Stallbacka n:o 1 i Älfsborgs län hörande utäga;

n:o 41, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett fiske i Klarälven inom staden Karlstads område;

n:o 42, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den till förra militiebostället 1 mantal Berg n:o 1 i Örebro län hörande andel i en vid skifte afsatt samfällighet;

n:o 43, i anledning af väckt motion om ersättning till arfvinnarna efter Wilhelmina Wahlström från Hjo för utbetalad för hög stämpelafgift;

n:o 44, i anledning af väckt motion om utsträckning till 1909 års utgång af den genom förordningen den 11 september 1885 bestämda inlösen af skattefrälseräntor;

n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användning af vissa uppkomna besparingar å extra anslag till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens järnvägar;

n:o 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående dödande af två till säkerhet för beviljade statslån i Klintehamn—Roma järnvägsaktiebolags och Slite—Roma järnvägsaktiebolags järnvägar meddelade inteckningar;

n:o 47, i anledning af väckt förslag om beviljande af anslag till låneunderstöd för enskilda järnvägsanläggningar;

n:o 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ersättande af förskjutna medel till aflönande af extra biträden hos arméförvaltningen under åren 1904 och 1905;

n:o 49, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ersättande af utgifter för förvärfvandet och anordnandet af skjutfält för Gottlands artillerikår;

n:o 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående täckande af vissa utaf arméförvaltningen utgifna förskott; och

n:o 51, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående inlösen af åtskilliga officers- och underofficerskårer tillhöriga byggnader å mötesplatser m. m.; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ersättning för betande hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift; och

n:o 17, i anledning af väckta motioner om ändring af 11 kap. 38 § rättegångsbalken.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>S. O. Nylander</i>	under 6 dagar f. o. m. den 5 mars
» <i>G. M. Sandin</i> i Grums	» 10 » » » 3 »

Andra Kammarens Prot. 1906. N:o 21.

herr *C. E. Johansson* i Rönna under 4 dagar f. o. m. den 5 mars
» *C. E. Johansson* i Berga » 5 » » 9 »
» *K. M. Lindh* i Gäfle » den 3 mars och
» *J. Ekman* i Göteborg » 4 dagar f. o. m. den 5 mars.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,50 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.
